

ВІСНИК

VISSNYK

THE HERALD

судпільно ~ політичний місячник

РІК XXX, Ч. 2 (322)
YEAR XXX, No 2 (322)

ЛЮТИЙ 1976
FEBRUARY 1976

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т:

Відношення до Росії	1
Леонід Плющ на волі	1
Заява Конференції молоді АБН і ЕРС	2
С. Корнич — Тихоокеанська доктрина	3
Організується новий передвиборчий б'лок у ЗСА	5
Михайло Кушнір — Гідність книжки	6
Україні знову загрожує голод	7
Б. Крупницький — Соборність і незалежність у козацькій Україні	8
Софія Наумович — Як їм не соромно?	11
О. Кобець-Варавва — Початок кінця	12
Борис Гомзин — Привиддя (поема)	14
Іван Левадний — Декабристи	16
Н. Н. — Україна в складі Росії — ССРСР	18
Ярослав Курдидик — Інвазія Америки проти Росії	21
Поезії з України	22
Д-р Василь О. Луців — Договір Богдана Хмельницького	24
Софія Наумович — Ганна Колесник у Парижі	26
Діла комсомольські	30
„Бермудський трикутник”	30
Жиди в обороні Вячеслава Чорновола	32
Панько Незабудько — Агенція БіВіСі (фейлетон)	33

ВІСНИК

ВІДНОШЕННЯ ДО РОСІЇ

1. Взаємовідносини між Україною і Росією позначаються довговіковою боротьбою українського народу з російським агресором. До того часу, поки українські землі не будуть звільнені від російської окупації і поки російський народ не визнає не лише права українського народу на вільну і незалежну державу, але й його здійснення, не може бути реальних передумов для встановлення нормальних взаємин між українським і російським народами. Стверджуємо, що і російсько-большевицький режим і всі без винятку російські протисовєтські політичні середовища намагаються всіма силами зберегти в цілості російську імперію і втримати в залежності від Росії український народ. Стверджуємо також, що досі російський народ не тільки не засудив імперіалістичної політики своїх режимів царської і совєтської доби, але, навпаки, як у минулому, так і тепер підтримує політику загарбництва та поневолення інших народів і готовий навіть на найбільші жертви майна і життя, щоб зберегти неподільною свою імперію.

2. ОУН вважає, що російський імперіалізм був і є причинником всіх національних лих і неймовірних страждань народів цілого східноєвропейського простору і Азії. Російський імперіалізм, спираючись на підтримку і силу російського народу і визискуючи десятки поневолених народів, є загрозою для всього світу. Тому ОУН заступає погляд, що в інтересі всіх поневолених Росією народів і в інтересі народів цілого світу є можливо найскоріша ліквідація російсько-большевицької імперії і відновлення або створення самостійних національних держав усіх поневолених народів.

3. Якщо б під тиском національно-визвольних революцій поневолених націй і свободолюбних сил світу повстали в російському народі сили, які засудили б російський великодержавний шовінізм і імперіалізм, визнаючи право на державну незалежність всіх поневолених народів і допомагаючи ефективно прорвати його в житті, та активно виступили б проти власного імперіалістичного проводу, задовольняючись власною державою на етніографічній російській території, — то вони могли б припинити упадок імперії і причинитися до заведення справедливого міжнародного ладу в уярмлених тепер Європі і Азії.

З постанов Четвертого Великого Збору
Організації Українських Націоналістів (ОУН)

ЛЕОНІД ПЛЮЩ НА ВОЛІ

Після довгих поневірянь у в'язницях і тюремній психолікарні Леонід Плющ, ім'я якого стало відоме всьому культурному світові, опинився на волі. Про своє звільнення він, як і Солженіцин, довідався в останній момент — уже на кордоні ССРСР і Австрії. Своім крутіством — многократними обіцянками звільнити і відкладанням звільнення — КГБ могло б і нормальних людей, якими є Плющ та його дружина, справді довести до божевілля.

Своє звільнення цей відомий київський кібернетик, який відважно ставив свого підписа в обороні заарештованих політичних в'язнів, завдячує зорганізованій світовій opinio, передусім Світовому Об'єднанню Математиків. Але в творенні цієї opinio не останню ролу відіграла українська еміграція, що виразно підкреслювала дружина Плюща Тетяна.

При першій зустрічі з українськими емігрантами подружжя Плющів було здивоване запитом: „Чи ви говорите по українському?“ Запитання це зрозуміле, бо Плющ чи не перший „політичний злочинець“ українського роду, якого випущено на Захід.

Виснажений довгочасним ув'язненням і злочинними експериментами, що їх переводили над ним „кати у білих халатах“ в божевільні, Леонід Плющ, виснажений і змарнілий, не брав участі в пресових конференціях. За нього говорила його дружина Тетяна. Дякуючи українським емігрантам за моральну й матеріальну допомогу, вона, на запитання кореспондента, як вони з чоловіком ставляться до націоналістів, відповіла, що хоч совєтська преса називає націоналістів „фашистами“, вважає, що українські націоналісти — це ті люди, які найбільше люблять свій народ та свою батьківщину і не плекають ненависти до інших народів.

Французький президент особисто запросив подружжя Плющів із двома синами на постійний побут до Франції, але з окремих їхніх завваг виходило б, що вони воліють жити в Америці.

Докладніше про зустріч подружжя Плющів з вільним світом і українською еміграцією в наступному числі „Вісника“.

Р. Володимир

МІСТУ ЛЕВА

*На золотистих струнах сонця
Прекрасний, мов із казки, світ . . .
Таким ввижаєшся вигнацям
О, Львово, вже від довгих літ.
Твій подих, думи запальні
Тут держать нас, на чужині.*

*Ти нам немов цілюща сила,
Ти — віддих рідної землі,
И краса не хитра, а вдумлива,
И анали, писані в огні.
Левине місто, з далини
Ще раз до чину нас надхни!*

*Хай княжий слід твоєї слави
Нових борців у бії веде,
Хай злочин, що несуть вандалі,
Вночі не дасть нам спати й вдень.
Ніхто спочити щоб не смів,
Коли уярмлений ще Львів!*

АПАКЛ В ОБОРОНІ МОРОЗА І ЧОРНОВОЛА

У половині грудня відбулася Конференція Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ) у Токіо, Японія, на якій з уповноваження голови АБН і члена Президії ВАКЛ (Світової Антикомуністичної Ліги) Ярослава Стецька взяла участь мгр Слава Стецько. Вона також брала участь у засіданні Президії ВАКЛ у Сеулі. Слава Стецько промовляла на відкритті пленуму Конференції, її промова з фотознімкою з'явилася в японській пресі. У фінальному комунікаті Конференції захищав АПАКЛ В. Мороза, В. Чорновола й інших українських політичних в'язнів. АПАКЛ заявився однодушно проти політики розрядки і Конференції в Гельсінках. На Конференції АПАКЛ були заступлені усі регіональні комплекси ВАКЛ.

ЗАЯВА КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДІ АБН І ЕРС

Зважаючи на те, що випродовж останніх років у російським імперіялізмом і комунізмом підкорених країнах в ССРСР та сателітах загострилися терор, національне й релігійне переслідування, русифікація і соціальний визиск, арешти й депортації до концтаборів із суворим режимом, стосовані до борців за національну незалежність і за права людини, заявляємо:

Хоч ми народилися у вільному світі, вважаємо батьківщину наших батьків за нашу влас-

ну батьківщину і перебираємо ідеї, за які наші батьки боролися.

Тому ми спільно із нашими батьками вступаємо в боротьбу за визволення наших народів із-під чужого панування. Конечним є провадити в систематичний і пляновий спосіб визвольну політику, щоб таким чином створити для російського колоніального ворога безвизхідну ситуацію.

Тому мусимо неухильно мобілізувати громадську думку проти жорстокого топтання основних національних і людських прав, постійно вказувати на вияви національної суверенності та прав людини і мусимо завжди бути в наступі.

Далі заявляємо, що:

а) кожний народ має право на національну незалежну державу на своїй суверенній території. Це становище заступають АБН та ЕРС, здійснюючи його під гаслом: „Свобода народам! Свобода людині!“;

б) всі люди мають забезпечені в природних і Божих законах людські права;

в) всі народи мають право встановлювати свій власний державний, соціальний і політичний порядок, який відповідає їхній волі;

г) суверенітет кожного народу мусить відзначатися всіма прикметами, якими втішаються незалежні держави, передусім: власною армією, власним дипломатичним представництвом, власним законодавством;

г) всі види імперіялізму, колоніялізму, шовінізму і расизму, всяке „опікунство“, поневолення і визиск мають бути знесені;

д) Хартія ОН, Деклярація ОН про деколонізацію світу і Універсальна Деклярація про права людини мають бути здійснювані.

Тому пригадуємо:

1. щоб Захід провадив наступальну політику визволення проти російської тюрми народів;

2. щоб Захід підтримав і сприяв боротьбі за національну незалежність, волю і справедливість;

3. щоб Захід негайно і послідовно поставив кінець в названій тюрмі народів дійсності із її терором, народо-і людиновбивством, концтаборами, психотюрмами, переслідуваннями і насильними методами, напружуючи всі свої моральні, політичні й економічні сили.

Мюнхен, 16 листопада 1975 р.

С. Корнич

ТИХООКЕАНСЬКА ДОКТРИНА

У січні події розвивалися далі навколо стосунків ЗСА з комуністичним Китаєм. Пекін, нав'язуючи ближчі взаємини з ЗСА, був незадоволений з того, що през. Форд звільнив з посту секретаря оборони Шлезінгера, який репрезентував політику твердої боротьби з московською агресією і був проти детанту, яку проводить секретар закордонних справ Г. Кіссінджер.

1-го грудня м. р. в „Нью Йорк Таймсі” надруковано статтю московського дисидента А. Солженіцина „Шлезінгер і Кіссінджер”, в якій автор гостро критикує політику поступок Г. Кіссінджера в стосунку до Москви. Солженіцин, між іншим, пише, що Кіссінджер, обороняючи свою угодову щодо Москви політику, страшиє американців нуклеарною війною, але забуває, що та сама нуклеарна війна висить над головами противників ЗСА. „Я відомляю п. Кіссінджерові, пише він, — не тільки в життєвому досвіді. Я відмовляю йому в тім високім дипломатичнім інтелектуальнім рівні, який йому приписується. Угода в справі В'єтнаму — найбільша дипломатична поразка Заходу за останні 30 років — спричинилася до того, що московським агресорам віддано три країни Індонезія, Китай і Куба!” Солженіцин пише далі, що процес опанування світу Москвою має ознаки лавинової реакції. Москалі мають успіхи також в Південно-Західній Африці.

У своїй статті автор згадує, що Президент формально мав право звільнити будь-кого з членів свого кабінету, але, крім юридичного права, є ще шляхетність і доцільність. Зокрема шляхетність у відношенні до союзників. Міністер оборони ЗСА фактично відповідає за оборону всього вільного світу. Треба було наперед порозумітися з союзниками. Зміна осіб на такім високім становищі тільки розхитує обороноздатність країни.

Зрештою подібна ситуація, якої побоюється Кіссінджер, вже була в ізраїльсько-єгипетській війні, коли ізраїльські війська були оточені на Синайським півострові. Президент Ніксон проголосив ультимат, змобілізував американські збройні сили, і Єгипет звільнив війська Ізраїлю з оточення. Тепер, коли Америка шукає

союзників і переговорює з комуністичним Китаєм, не час на детант з Москвою.

В такій несприятливій атмосфері відбулася подорож през. Форда до Пекіну. 2 грудня, з дружиною і дочкою привітав на летовищі в заступстві хворого прем'єра віцепрем'єр Тенг Гсію-пінг. Прийняття відбулося згідно з дипломатичною процедурою — відігранням національних гимнів обох держав і стисканням рук.

Проте, вже від початку приїзду відчувалось „прохолодження атмосфери”; на прийнятті китайський віцепрем'єр говорив переважно про небезпеку, яка грозить вільному світові з боку Москви, і про те, що Пекін з незадоволенням приглядається американсько-советським стосункам, вважаючи за помилку Америки недоцінювання агресивних намірів Кремлю особливо в Азії. Відповідаючи йому, през. Форд підкреслив значення, яке надає нормалізації взаємовідносин між ЗСА і „Китайською Народною Республікою”, але виразно натякнув, що Пекін не може диктувати Вашингтонові його закордонної політики. Пізніше відбулися таємні розмови між президентом та Г. Кіссінджером і пекінськими провідниками. Кореспонденти припускають, що китайський віцепрем'єр старався дістати якусь гарантію, що ЗСА не відійдуть з Азії, залишаючи місце для московського закріплення.

През. Форд у своїй промові на бенкеті заявив, що ЗСА прагнуть до унормування своїх стосунків з „Китайською Народною Республікою” і що його візита потверджує, що стосунки є добрі. Свій побут в Пекіні назвав през. Форд „видатною подією”, а свою розмову з Мао Тсзунгом — „приятною, щирою і конструктивною”. На китайську критику „відлиги” супроти Москви Президент сказав, що уряди ЗСА і Китаю провадять свою власну політику і стосують тактику згідно з розумінням своїх власних інтересів. Г. Кіссінджер ствердив, що подорожі Форда до Пекіну супроводили далекі йдучі спекуляції, внаслідок яких американсько-китайські відносини дійшли до виразного прохолодження. Проте, він вважає, що ті відносини незабаром покращають.

Президент Форд з Пекіну подався до Індонезії, де розмовляв з місцевими провідниками, а далі відвідав Філіппіни, де провів переговори з урядом Маркоса. і Гавайські острови, звідки вернувся до Вашингтону.

Промовляючи в Гавайському університеті 7-го грудня з нагоди 34-ої річниці японського нападу на Перл Гарбор, през. Форд проголосив нову, Тихоокеанську Доктрину, основною засадою якої є вдержання на найвищому рівні ЗСА та додержання зобов'язань супроти своїх союзників. „Могутність Америки, — сказав президент, — є запевненням стабільного балансу сил на Тихому океані”. Заявляючи, що його подорож до червоного Китаю виявила можливості „спільної мови” з урядом тієї країни, през. Форд вказав на можливості визнання нових комуністичних урядів у Південно-Західній Азії. „Наша політика у відношенні до нових режимів цього півострова, — заявив він, — буде визначатись їхньою поведінкою супроти нас. Однак, як наймогутніша країна світу, ЗСА мають обов'язок кожночасно вжити силу в обороні своїх азійських союзників”.

Наводячи Японію, як приклад, през. Форд сказав, що колишні вороги можуть стати приятелями у нових відносинах. Співпраця і партнерство ЗСА з Японією є підставою американської стратегії. У встановленні добрих економічних відносин з країнами Західньої Європи і т.зв. „третім світом”, сказав президент, ще одна основна засада Доктрини Тихого Океану. „Партнерство” в протилежності до „залежності” від ЗСА.

Доктрина Тихого океану становить сумаричне зіставлення сучасної політики ЗСА у відношенні до країн цієї частини світу в світлі нової ситуації. Ця Доктрина, згідно із заявами дорадників Президента, становить ширше і детальніше розроблення т.зв. „Доктрини Гуаму”, колишнього президента Р. Ніксона, яку він проголосив напередодні своєї подорожі до Азії в 1969 році. В „Доктрині Гуаму” вже тоді наголошувалось конечність поступового відходу американських збройних сил з тихоокеанського обширу та „партнерства” в протилежності до залежності. Основною різницею поміж цими двома доктринами є признання през. Фордом, що вимоги ЗСА до їх союзників на Тихому океані є тепер „більш скромні і реальні”.

Пояснюючи значення слів „спільна мова” з Китаєм, през. Форд заявив, що тут мається на увазі взаємне відкинення „гегемонії”, слова, якого члени китайського уряду вжили під час відвідин през. Форда на означення політики агресії і експансіонізму СССР.

У поворотній дорозі през. Форд відвідав Джакарту — столицю Індонезії, де вітали його понад сто тисяч осіб. Він відбув там розмову з президентом Сугарто, а Г. Кіссінджер — з міністром закордонних справ А. Маліком. Темою їх розмов були справи мілітарної та господарської допомоги ЗСА для Індонезії. ЗСА заінтересовані нафтовою продукцією тієї країни. Президент Сугарто виявив занепокоєння з причини зростаючої загрози комунізму в тім районі.

Українська преса критично поставилася до проголошеної през. Фордом Доктрини Тихого Океану. „Шлях Перемоги пише в числі з 21 грудня: „Тільки дві точки з доктрини Форда вказують на те, що ЗСА ще не цілком здали свої позиції, а саме: для стабільної рівноваги сил на Пацифіку скла ЗСА є суттєвого значення”. Партнерство я Японією є наріжним каменем тихоокеанської стратегії ЗСА”. През. Форд нічого не сказав про московську флоту, яка починає верховодити в цьому обширі, але виразно підкреслював заінтересування ЗСА щодо стабільності і безпеки в Південно-Східній Азії, бо від цього залежить стабільність світу і власна безпека ЗСА.

Москва здійснює свою стратегію систематично і пляново з метою загарбати увесь світ, а ЗСА устами през. Форда говорять про анахронічну „меттерніхівську” рівновагу сил у світі, як гарантію миру. Що воно за рівновага сил у світі, коли Москва здсбуває щораз нові країни, підміновує навіть ЗСА зсередини, а „меттерніховець” Кіссінджер повторює ті самі слова про рівновагу сил! Ідеться не про рівновагу сил, а про розвал московської імперії і знищення комуністичної системи. Ідеться про політику визволення.

У „Свободі” з 20 грудня читаємо, що в зв'язку з проголошенням Фордом у Гавайському університеті „Доктрини Пацифіку” треба приглянутися змістові цієї доктрини. Почати насамперед з того, чого Президент не сказав, проголошуючи ту доктрину: живемо тепер в добі

детанту, про який пишуть і говорять донесочу. Цей детант мав би створити атмосферу і рами для порозуміння західного світу з Советським Союзом. Тим часом керівник американської політики зовсім не згадав про нього. Забув про це він і його найближчі співробітники? Напевно ні! Таких речей не забувається, бо або вони є підставою всього іншого, і з них, як з підстави, треба виходити, або її, як підставу, немає. Другим не менш характеристичним „забуттям” є переочення ССРСР. Ще року немає, як цей самий Президент зустрівся „зі своїм колегою” Брежнєвим у Владивостоці. Скільки тоді було мови про спільні інтереси в цьому районі! А тепер що? Навіть словом не згадати про Росію в районі, де рік тому було багато спільних інтересів. Москва цього „переочення” не переочила, вона зразу зрозуміла, в чому річ, і зчинила гвалт, а „колега” Брежнєв аж півнився з цього приводу у Варшаві.

Нова „Доктрина Паціфіку” складається з шести точок, попереджених такими засадничими ствердженнями: Америка „шукає” миру через силу, центр політичної сили пересунувся на Захід, тобто над Паціфік. Америка, нація тихоокеанського басейну, має життєві інтереси в Азії і відповідальність перебрати керівну роллю в збереженні суверенності і самостійності своїх союзників. Це — найважливіше завдання американської політики. Перша і остання, шоста, точка доктрини загальникові, вони тільки визначають напрям і стверджують: сила Америки є підставою рівноваги на Паціфіку. Це — перша. Мир в Азії вимагає такого роду господарської співпраці, який відповідав би аспіраціям усіх народів цього району”. Це — шоста. Точка друга доктрини говорить про союз з Японсю, як „основний важіль стратегії Америки”, що ясне і очевидне. Точка третя — найважливіша. Починається вона постулятом нормалізації відносин з червоним Китаєм через „взаємне розуміння”, знайдення спільного ґрунту.

В доктрині є згадка і про Європу, а саме, що вона має „історичні” й господарські зв'язки з Азією. Вона показала перед Гельсінками і в часі після них, що європейські державні мужі розуміють, про що йдеться, і вміють рішуче діяти. Хто сумнівається в цьому, хай подивиться на приклад Португалії. Іншими словами,

хай Європа політично і мілітарно пильнує свого простору і хай торгує з Китаєм, бож має з ним історичні і господарські зв'язки.

Що ж буде робити далі Москва? Буде лаятися, складати гострі заяви, а за кулісами манитиме, обіцятиме концесії, робитиме нібито поступки, маневруватиме, пробуватиме поділити Захід. Червоні купці будуть обіцяти західним промисловцям і купцям золоті гори, щоб тільки вийти з небезпечної зони.

Тимчасом секретар закордонних справ Г. Кісінджер гостро заявив 23 грудня, що втручання Москви у громадянську війну в Ангелі може пошкодити переговорам між ЗСА та ССРСР щодо обмеження стратегічної атомової зброї.

ЗАБЕЗПЕКА АТОМОВОЇ ЗБРОЇ ПРОТИ ШАНТАЖУ

Щойно тепер виявляється, що найбільшою турботою для Пентагону було питання, як охоронити американську нуклеарну зброю в часі напруги, що постала між Туреччиною і Грецією, бо на теренах цих двох членів НАТО було таки чимало цієї зброї з уваги на їхнє близьке сусідство із Советським Союзом.

Були побоювання, щоб під час конфлікту на Кипрі якісь „гарячі голови” не заволоділи нуклеарною зброєю і не вжили її для т. зв. дипломатичного шантажу або просто для безпосереднього удару. Чимало клопоту мали американці з перевозом цієї зброї у найбільш безпечні місця,

НАЙШВИДШИЙ ЛІТАК

Літак СР-71, що його називають в американських летунських кругах „найдосконалішим шпигунським літаком”, який заступив розвідчий літак У-2, зістрелений над ССРСР у 1960 році, встановив новий рекорд швидкості, пролетівши між Нью Йорком і Лондоном 3490 миль за 1 годину і 56 хвилин.

Пілотами цього літака були майор Д. В. Сулліван 37 років і майор Н. Ф. Відфілд 33 років. Вони скоротили лет на майже 3 години. Англійський морський літак Ф-4 перелетів був цю саму трасу за 4 години і 46 хвилин у 1969 році.

ОРГАНІЗУЄТЬСЯ НОВИЙ ПЕРЕДВИБОРЧИЙ БЛЮК У ЗСА

(АВВ) В суботу 20-го рудня м. р. відбулася в готелі „Коммодор” в Нью Йорку конференція в справі зорганізування передвиборчого ब्लюку різних американських груп, що походять із країн, поневолених російськими імперіялістами й комунізмом. Її заініціювало й підготувало Т-во Американських Приятелів АБН.

Михайло Кушнір

ГІДНІСТЬ КНИЖКИ

Культура — це не тільки чинне плекання духових дібр, але й споживання її плодів. В Краю кожний міг собі походжати як господар по саді культури і рвати повними пригорщами овочі. Мав там до вибору і райські яблука, і повсякденні овочі, і навіть заборонені. Кожний міг собі, як хтів, формувати смак, розум і душу — все було під рукою.

Усе це було власне так — тільки простягнути руку. Але на чужині все це скінчилося. Найпоживніші овочі культури, отже книжки, чужі книжки, сьогодні для нас, як якісь екзотичні і дорогі тропічні овочі. Подивляємо їх чудові й оригінальні взори, зміст і шату.

Конференцію, в якій взяли участь представники організацій восьми національних груп, відкрив голова Управи АП АБН д-р Анатоль Бедрій. Головою конференції обрано д-ра Івана Дочева. Секретарювала Нуся Вох. Реєстрацію вели Н. Стояноф і М. Коцка.

Після вступних заяв обговорено питання участі у виборчій акції 1976 року об'єднаного блоку різних національних груп на позапартійній базі з метою впливати на вибір таких кандидатів на Президента і до Конгресу, які приймуть якнайбільше пропозицій нашої платформи. У висліді рішено покликати до життя окрему політичну організацію.

На черзі обмірковано зміст платформи, що включатиме зовнішньо- і внутрішньополітичні комплекси на основі проєкту, виготовленого окремою підкомісією АП АБН. Опісля пропонувано численні проєкти назви нового передвиборчого руху національних груп.

Під кінець обрано Тимчасову Управу з семи осіб, що має підготувати загальний засновувачий з'їзд. В алфавітному порядку вибрано до управи: П. Ажуоляса, д-ра А. Бедрія, д-ра І. Дочева, проф. К. фон Земенського, д-ра Н. Лябраду, полк. Н. Назаренка і д-ра А. Ронета.

Після конференції відбулося засідання Тимчасової Управи, на якому заініційовано чотири комісії: Правно-Статутову, Організаційну, Програмову і Фінансову. Розподілено дальшу працю Управи.

Американські книгарні для нас як палатні парки: не дозволяють на почуття власності.

Що ж тоді робити? Найпростіше було б спробувати призвичаїтися до американського чи якогонебудь іншого, чужого клімату і споживати тутешні овочі. Без сумніву, треба ввійти на цей шлях — не тільки для особистого добра, але передусім для добра української культури. Нехтування англійською чи французькою книжкою було б такою самою філософією, як здержуватись від пиття води саме тому, що вона — чужа. Але що з того, коли це не заспокоїть спраги і не наситить душі!

Залишається єдиний шлях: засновувати й управляти — кажучи образowo — українські культурні фарми на чужині.

Ситуація з українською книжкою на чужині дійсно трагічна. Але цю трагедію можна без особливих труднощів відвернути. Заснування читачівської спільноти тисячі українців на чужині дозволило б нормально продукувати книжки, а якісь дві тисячі відборців книжки забезпечили б також тривалість письменницьких варстатів. На щастя, письменників на еміграції не бракує.

**

Живемо в такій важкій добі, що людина спрямовує всі зусилля волі й розуму на знайдення полегшень. Отже, сучасна людина воліє ілюстрований журнал, як мистецьку галерію, часопис і фільм, як книжку. Перечитування книжки переходить сили пересічної людини. В ЗСА, а також в Англії поширюються скорочені видання повістей. Між книжкою і людиною росте щораз більша пропасть. Людина втрачає потребу в книжці. Книжку зіпхнули до ролі побільшеного часопису.

Цей стосунок до книжки аж ніяк не є властивістю верств менше культурних чи менше вибагливих читачів. Переворот відбувся і триває на вершці цивілізаційної піраміди. Це власне письменники й інтелектуалісти перейшли від книжки до часопису. Вибрали форму короткої, задиханої, сконденсованої виповіді, неначе книжки в пігулці. За ними пішла сіра людина, яка воліє повість у вирізках часопису,

як повну книжку, реферуючи статтю, як розвідку.

Є багато причин цього стану: перевтома механічним і змасованим життям, шукання полегшень, відпочинку та розваги; ідеалом сірої людини є книжка, що сама входила б в уяву — без найменшого зусилля. Навіть перегортання сторінок видається тепер трудом, і вже винайдено автоматичний перегортач листків книжки. Ціна книжки є також чималою причиною відходу від неї.

Серед інших причин треба згадати: естетичне занедбання книжкової шати і надмір злої продукції, яка обнизила репутацію книжки взагалі. Це стосується особливо до нас. Коли б ми на основі продукції української книжки на чужині, після останньої війни, запитали когось, хто ніколи раніше не читав, що це є книжка, мусів би відповісти, що це — твір нудьги, недбальства, графоманії, радше з нечисленними винятками. Отже, звідки має взятися ентузіазм до книжки?

Велике завдання мала б тут книжка, але нещастя в тому, що українська літературна книжка переходить кризу, гострішу, ніж оригінальна творчість.

Отже, письменники, книжки, видавці й книгарні повинні передусім повернути книжці гідність. Це можна здійснити дбайливою опікою над доброю книжкою і невблаганною боротьбою з злою книжкою. Зла книжка є тим самим серед книжок, чим є кукіль у пшениці.

Велику суспільну роллю відіграють бібліотеки й випозичальні книжок. На жаль, також і ці фортеці культури спритно використав для боротьби з книжкою антикнижковий сатана. Поспіх у читанні, соромлива церемонія вибору й випозичання, злорадні підглядання співвипозичальників та інші причини відбрали книжці у випозичальні її вартість.

Найліпша книжка — це власна книжка. Книжка є неначе одягом, шатою душі, яку одягаємо в залежності від погоди, настрою та потреби. Не тоді ми повинні читати книжку, коли нам встромить її в руки випадок, але тоді коли її запрагнемо. Вартість книжки засновується головню на тому, що її завжди маємо під рукою. Тільки така книжка — власна книжка — є чинником культури.

Люди в світі будують різні пам'ятники: сим-

волам, силам природи, тваринам. Здається, що ще нікому не спало на думку побудувати пам'ятник книжці, якій людство найбільше — в дослівному значенні — завдячує розвиток своєї культури. І не дивно: сьогодні людство бореться з книжкою. Може наші спрацьовані, втомлені руки вигнанців піднесуть книжку з порогу і внесуть під дах дому?

Як би це було добре, коли б чужі говорили про українців: це народ, що любить книжку.

УКРАЇНІ ЗНОВУ ЗАГРОЖУЄ ГОЛОД

(УЦІС) — Вістки з України потверджують факт, що посуха в кількох східних областях України знищила збіжжя. Врожай на західноукраїнських землях був непоганий. Комбайнами скошено пшеницю та інші роди збіжжя, але багато залишено на покосах. Погана організація збирання врожаю і нестача молотарок викликали серйозні наслідки. Впали сильні дощі, і збіжжя проростає!

Інформації з України вказують на те, що зі східних земель надсилали в західні області худобу на пасовиська. Оголошено розпорядження про збирання соломи з західних областей на східні. Українські селяни самі не годні вигодувати власної худоби.

Нині вже продають по містах тільки по одному буханцеві хліба. В одному з листів із України читаємо: „Навіть Канада не допоможе і Америка їх не нагодує. Бог буде слати кару на невірників. „Наші” брехачі роз'їжджають по світі і „миром” обдурюють людей, а дурні ваші мільйонери продаються комунізмові”.

На Дніпропетровщині, Запоріжжі та інших містах відновилися біля крамниць „черги”. Мешканці стоять годинами, щоб купити кусок м'яса, сала, яйця чи молоко. За хлібом ще немає черг, але передбачають, що скоро будуть.

Порівняння „туристів”, що перебували в Україні в роках, коли М. Хрущов був при владі, а тепер за Ілліча II — червоного царя „Брежнєва” — випадає в користь Хрущова. Тепер відчувається більша економічна криза і пресія партійно-поліційного апарату на населення.

МОЛОДІ АМЕРИКАНЦІ ХОЧУТЬ ПРАЦЮВАТИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАСТВІ

Згідно з інформаціями Національної Асоціації Стейтових Університетів і Коледжів щораз більше число молодих американців вирішують робити собі життєву кар'єру в сільському господарстві.

Минулого року в 70 аграрних стейтових коледжах і університетах з аграрними відділами число вступників зросло до 81.736 з 54.348 п'ять років тому.

Приблизно одну четверту частину вступників, які хочуть присвятити себе сільському господарству, становлять дівчата.

Б. Крупницький

СОБОРНІСТЬ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ В КОЗАЦЬКІЙ УКРАЇНІ

Проблема соборности і незалежності козацької України вперше постала за революції Богдана Хмельницького. Саме життя вимагало тоді розв'язати насамперед питання про територіальну єдність України.

Раніше ціла Україна належала до Польщі, хоч і в різних ступнях залежності від польської республіки: в польських давнинах на Галичині і Поділлі українці були тісніше прив'язані до польського пня і перебували в гірших правових економічних умовах, ніж на схід від них, на Правобережній і Лівобережній Україні

Тепер постала нова Україна, по суті незалежна, хоч на початку формально зв'язана з Польщею як її автономна частина. Але вже в 1649 р. (це перед Зборівським пактом) Богдан Хмельницький підніс у переговорах з поляками вимогу цілковитого унезалежнення України від Польщі і визволення цілого українського народу з польського ярма. Вперше прозвучали постуляти соборности і незалежності України.

Після порозуміння з Москвою на підставі договору 1654 р. (Переяслав-Москва) програму єдності України поширено на західноукраїнські і білоруські землі (свого роду експансія), що привело до тяжкого конфлікту між гетьманом і царем Алексієм, бо й цар бажав собі нових земель у безпосереднє володіння, особливо Білоруси. В 1655 р., коли Ян-Казимир звертався до Хмельницького з пропозицією польсько-українського союзу, гетьман вимагав, щоб Польща відступила українській державі „Русь включно з Володимиром, Львовом, Ярославом, Перемишлем”.

Остання фаза гетьманської політики (1656-1657) стояла майже цілком під знаком територіального об'єднання цілої України. Це була найбільш важлива справа того часу. Військовий союз з Семигородом і Волоським князівствами, зі шведами, а посередньо і з Бранденбургом мав дати козацькому урядові східню частину польської держави аж по Вислу,

як того вимагав Богдан Хмельницький, коли між новим союзниками порушено питання першого в історії проєкту поділу Польщі (М. Грушевський, Історія України-Руси, IX-II, ст. 1274). Особливо лежала гетьманові на серці доля західноукраїнських земель (М. Грушевський, ібід., IX-II, 1471).

Праця, яку повів гетьман для унезалежнення України, в першу чергу для об'єднання її в межах „руської віри”, продовжувалась й далі. Як пише М. Грушевський, „смерть його не робить в сій програмі ніякого перелому, ніяких змін, робота йде тим самим шляхом, викінчуючи почате за життя Богдана — тими самими руками, що вели її за Богдана” (М. Грушевський, ібід., IX-II, 1495).

Це був Виговський. З допомогою Швеції і в порозумінні з Бранденбургом думалося відбудувати велику, незалежну і могутню українську державу. На Корсунській раді в жовтні 1657 р. укладено союзний договір з шведським королем Густавом Карлом X. Це був перший формальний союз, бо за часів Б. Хмельницького існувала тільки військова співпраця між шведами і козаками, існував тільки фактичний союз без затвердження його відповідним актом. В цім українсько-шведськім договорі важливими є два пункти: другий, що визнавав „Запорізьке військо” (себто державу) з підвладними йому землями за вільний та нікому не підляглий народ, і третій, в яким зазначено кордони посідань „Війська Запорозького”: вони йшли до берегів Висли, а шведський король приобіцяв поширити їх аж до кордону Прусії. На Литві мала отримати українська держава воєводства Берестецьке і Новгородське аж до ріки Березини (В. Герасимчук, Виговщина і Гадяцький трактат, ЗНТШ, Львів, 1909, т. 87, ст. 34). В такий спосіб Україна як держава виходила далеко поза межі своєї етнографічної території.

Але бунт Запоріжжя та Пушкаря був тим лихом, що попсував українському народові його високі плани відбудовання України на руїнах Польщі” (В. Герасимчук, ібід., т. 89, ст. 46). Через внутрішню колотнечу Виговський при-

Ця стаття покійного визначного українського історика Бориса Крупницького публікується вперше.

мушений був шукати злуки з Польщею. Так постала Гадяцька угода, яка давала Україні як окремому князівству в складі Речі Посполитої немалі вигоди, але означала зречення з далекосяглих плянів нового територіального об'єднання України і значного поширення її кордонів коштом Польщі.

Якого роду були тенденції українського уряду, видно хоч би з того, що навіть ще під час переговорів з поляками виставлено домагання включити в удільне Руське князівство воєвідства Волинське, Руське (себто Галичину), Подільське і Белзьке в короні, а земель Великого Князівства Литовського-Пинська, Бихова, Стародуба, Овруча і чимало інших (В. Герасимчук, ібід., т. 84, ст. 82).

Але з огляду на рішучий спротив польського уряду цього провести не вдалося. Україна згідно з договором мала складатися тільки з воєвідств Київського, Чернігівського та Брацлавського як за Зборівським трактатом часів Б. Хмельницького. Отак за Виговського видно і найбільший розмах української національної ідеї і її поступове зліквідування.

Ще раз зустрічасмося з піднесенням української політичної думки за гетьманування Петра Дорошенка. І на його прапорі стояли соборність і незалежність України. Це було завдання, яке в другій половині XVII ст., в обставинах Руїни, вимагало героїчних зусиль. Гетьман мав з огляду на розз'єднання України не тільки цю максимальну, але й мінімальну програму. За першою мала створитися незалежна українська держава в її етнографічних межах разом із західноукраїнськими землями; друга ставила собі завдання з'єднати розлучені Лівобережну Україну в одно ціле і під одною гетьманською булавою.

У залежності від обставин Дорошенко висував то одну, то другу програму. Наприкінці 1667 р. в переговорах з Москвою він вимагав не тільки з'єднання Правобережної України, недавно розлучених Андрусівським договором між Польщею і Москвою, але й прилучення до свого гетьманату Західної України з Перемишлем, Ярославом, Львовом, Володимиром (D. Dorošenko a J. Rypka, Hejtman Petr Dorošenko a jeho Turecká politika, časopis Národního Muzea 1933, 1933, ст. 16-17). В серпні 1668 р. виставлено в переговорах з Туреччиною

ще ширшу програму. За згоду України на союз з Портою гетьман бажав визнання українців як вільного народу і турецької допомоги для визволення України з-під московського ярма, з закріпленням за нею території аж до Перемишля, Самбора і по Вислу на заході, до Мінської області на півночі і до Севська та Путивля на сході. (D. Dorošenko a J. Rypka, ібід., ст. 21 — 22).

Цікаво, що ідея незалежності майже завжди виходила наверх разом з постулятом об'єднання цілої України в її етнографічних межах. Це, зрештою, зрозуміло: і та і друга ідея ставилися в моменти, коли українська справа набирала сили і розмаху або з огляду на сприятливі міжнародні обставини на Сході Європи або коли на чолі України ставав державний муж, що вмів потягнути за собою народ. Так було за Б. Хмельницького, за Івана Виговського і з певним послабленням (більш програмова точка в переговорах, ніж реальне переведення в життя) і за Петра Дорошенка.

По суті вже після Богдана Хмельницького і Івана Виговського починається другий етап української національної політики. Надходять часи Руїни. Приходиться тільки мріяти про далекосягли ідеали повної незалежності і повного територіального об'єднання України. Петро Дорошенко з своєю максимальною програмою був явищем виїмковим в обставинах Руїни. Україна розпадається тепер на дві половини, Правобережну і Лівобережну, сферу впливів Польщі і сферу впливів Московщини, що санкціонується Андрусівським договором 1667 р.

Зрозуміло, що з цього часу увага чоловік діячів України звертається на це болюче питання, З'єднання Правобережної і Лівобережної України стає паролем дня. Ми не знайдемо майже ні одного гетьмана, з іменем якого не зв'язані були б спроби завладіти Правобережною або Лівобережною Україною, щоб сполучити їх в одне ціле і під одним гетьманським райментом. Цією справою займалися і Тетеря, і Брюховецький, і Дорошенко, і Самойлович, і Мазепа.

За часів Самойловича і Мазепа завдяки значній консолідації відносин на Лівобережній Україні ініціативу перебирає на себе Гетьманщина. в той час, як до того більше виступали

в справі об'єднання правобережжя. Зруйноване й спустошене Правобережжя є тепер і об'єктом цієї лівобережної політики і предметом гандлю для сусідів.

Цікаво, що Самойлович звертав свою увагу і на другу українську землю, на Слобожанщину, але це сталося вже після 1678 р., коли гетьман мусів похоронити свої надії на заволодіння Правобережжям. Та приєднати Слобідську Україну до Гетьманщини можна було тільки за згодою Москви. Саме цієї згоди Москва, зрозуміла річ, не давала, не зважаючи на всілякі спроби Самойловича в цім напрямі. Пізніше кинув оком на Слобідську Україну і Пилип Орлик, будучи гетьманом України на еміграції. Роля Мазепи щодо Правобережної України занадто відома, щоб про неї говорити окремо. Разом з Правобережжям він дбає й про те, щоб ближче притягнути Січ під свій регімент. Саме через це у нього раз-у-раз виникали тяжкі конфлікти з Січчю.

Після Полтави не можна було вже триматися навіть цієї скороченої лінії, себто об'єднання Право- і Лівобережної України в одне ціле. Правобережна Україна цілковито відходить набік і поділяє долю занархізованої польської державности. Починається третій етап гетьманської політики. Гетьмани Лівобережної України боронять уже тільки стан свого посідання. Йде важка боротьба з Московією, що виросла в європейську потугу, за останні бастиони гетьманської автономної державности. Для української політики стає головним питанням, чи вдасться втримати автономні права Гетьманщини чи не?

Це вже бій на внутрішнім фронті Лівобережжя, бій за останній терен української державности на своїй землі, який ведеться слабше Скоропадським, сильніше Полуботком і Апостолом і востаннє Кирилом Розумовським. Він провадиться паралельно з боротьбою Запорізької Січі, що з огляду на московську небезпеку виходить зі стану лицарсько-військового ордену і засобами власної колонізації, насадженням підданих-селян пробує перетворитися на міцну автономну державку. Змагання йде аж до кінця XVIII ст., коли ліквідується автономні права Гетьманщини, а одночасно й інших частин підлеглих Москві українських територій (Січі, Слобожанщини).

Як бачимо, найвищі цілі ставляться в момент найбільшого розмаху сил, у момент, коли народ, почувачи свою міць, під проводом здібних державних мужів, хоче досягти максимальних національних здобутків.

В такі моменти козацької історії і ставлено на всю широчинь і ідею соборности та незалежности України.

ЯНГСТАВН В ПОКЛОНІ ГЕН. ТАРАСОВІ ШУХЕВИЧУ-ЧУПРИНЦІ

Як і в попередні роки, українська громада Янгставну академією відзначила провідника Української Повстанської Армії ген. Тараса Шухевича-Чупринку. Свято відбулось в Українськiм Народнiм Домi при Рашн Авеню в недiлю 9-го листопада м. р. Промотором Академії та відмовлень панахид в усіх українських церквах був Осередок СУМА ім. Євгена Коновальця в Янгставні, Огайо.

Через заповнену залю з прапорами вмаршували члени Осередку на сцену і зосередились біля символічної могили Провідника. Програму відкрив С. Василевич, голова Осередку і попросив до слова о. монсенйора Л. Адамяка, пароха української католицької церкви св. Трійці. Музичну частину програми виконав хор „Самопоміч” з Пітсбургу під батутію І. Луковського. Колишній старшина УПА, а тепер керівник щоденної радіової програми в Клівленді С. Зорій, виголосив слово-спогад про св. п. Провідника УПА Тараса Чупринку. Після короткої перерви янгставнське тріо бандуристок при співучасті М. Марчишин, І. Гаврилко та К. Петрик відспівали низку пісень, студентка української парохіальної школи св. Анни М. Лішак віддеклямувала уривок з вірша „Повстанці”, а Х. Кишакевич, студентка університету з Пітсбургу рецитувала вірш В. Симоненка „Курдському братові”.

Після подяки тим, що причинились до зреалізування свята, а зокрема п-і М. Лішак, яка тим святом провела, голова Осередку С. Василевич попросив присутніх разом з хором „Самопоміч” відспівати український національний гімн.

Д-р Ю. Кульчицький

НА ШВЕДСЬКІЙ МОГИЛІ

З нагоди перемоги Петра I над союзними шведсько-українськими військами 27 червня 1709 року, на місці битви з наказу царського уряду висипано велику могилу, що дістала назву Шведської, створено музей, а в середині могили побудовано церкву, під якою поховано 1345 російських офіцерів і солдатів. Біля могили, що знаходиться від Полтави на відстані 5 кілометрів, виросло невелике селище.

У 200-ліття цієї битви, в 1909 році, влаштовано на цьому місці відзначення її з участю військових частин, довоколишніх поміщиків, священства і чи-

Софія Наумович

ЯК ІМ НЕ СОРОМНО?

У той час, коли в Україні, зокрема ж серед найкращої частини українського й жидівського народів, що карається по сибірських катівнях, зародилася справжня, випробувана приязнь і взаємоповага, саме тоді жидівські еміграційні кола під'юджують своїх земляків до ненависти, виконуючи юдину роботу своїх наказодавців, тих самих, що жидівськими руками вбили нашого Головного Отамана. Притокотою для нечуваного у вільному світі нападу на українців стала скромна наукова установа — Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри у Парижі.

Отож у вересні 1975 р. в жидівському часописі французькою мовою у Парижі „Ле друа де вівр” (право на життя) появилася невеличка без підпису нотатка з заголовком: „Поганий пам'ятник Петлюри”. Автор цієї замітки пише: „Стаavimo запитання

новників, що приїхали з усіх частин Росії. Очевидно, було чимало і цікавого народу, привабленого цими урочистостями.

Під час боротьби большевиків з армією Денікіна в духовній семінарії, що знаходилася у селищі біля Шведської могили, був створений концтабір для „буржуїв”, і церкву використовували як виходок для в'язнів і охорони.

У 230-ліття Полтавської битви, в 1939 році з наказу Сталіна, якому імпонував Петро I і який багато в чому його наслідував, вирішено цю некруглу дату відзначити з особливою помпою. Але церкви під могилою не відкривали, хоч дістатися всередину було легко.

В тому році відвідав ту церкву А. К., і ось як описує він цю урочистість, присвячену „героям”, похованим в тій могилі:

„... Людей було зовсім мало. Хтось підійшов до могили і побачив, що вхід до церкви замкнений на замок. На одинадцятую годину прибула юрба людей — представників різних організацій і піонери з червоними краватками. Приїхало два-три авта з начальством. Якийсь товариш виліз на могилу і про щось гаряче почав говорити, розмахуючи руками. Чути було тільки окремі слова...” — Типовий совєтський мітинг.

Про те, як виглядала церква в середині, цей очевидець пише так:

„... Переді мною моторошна картина блюзнірства і святотатства... Все зруйноване, поламане, валяється на вогкій підлозі. Вентиляція, як видно, давно не діє, стіни мокрі. Світло проходить тільки через відкриті двері... Іконостас поламаний, велика біла статуя Спасителя без голови і зі слідами куль. Панікадило, ікони, свічники — все знищене. Смогид, все кругом закаляне людськими послідами...”

Так „шанують” большевики тих „героїв”, які в 1709 році врятували Росію від поразки, що змінила хід її історії.

політичним властям нашої (?) країни, чи це правда, що в Парижі існує українська бібліотека і що це культурне місце носить ім'я Симона Петлюри? Якщо це правда, то пристойність вимагає, щоб наказано перейменувати цю бібліотеку, знайти їй почесніше „шефство”. Бож прославляти зловісного Петлюру — це образа пам'яті всі тих жидів, замордованих його бандами, чия улюблена розвага була організувати погроми в Україні, підпалювати й грабувати, профанувати синагоги і цвинтарі, сіяти терор по містах і селах, там, де поселилися жиди. Справедливим поворотом речей, Симон Петлюра, прогнаний з Росії (?) совєтською революцією й опинившись у Франції, був убитий молодим жидом, який хотів помститися за своїх братів. Це скандал, що пам'ять Петлюри має бути сьогодні увічнена, цьому треба якнайшвидше покласти край”.

Управа Бібліотеки зареагувала на це відповідним листом, але, замість перепрошення за цю нечувану напасть, дочекалася довшої статті, цим разом підписаної Жержем Школьніком, у цьому самому „Друа де вівр” з листопада 1975 р. Назва статті: „Відповідь Управі Української Бібліотеки „Симон Петлюра”. Подасмо з неї витяги:

„Друа де вівр” (жовтень 1975) опублікувало відгук на тему української бібліотеки у Парижі, названої „Симон Петлюра”. Наше обурення здається не викликало симпатії серед відповідальних за цей культурний центр, бо вони написали нам листа, щоб уточнити, що Симон Петлюра був великим українським патріотом, приятелем москалів і жидів”. Після цього вступу Ж. Школьник пише: „Якщо час притупив спогади голови і секретаря української бібліотеки в Парижі, то він ні в чому не змінив моїх. Я й досі пам'ятаю розповіді моєї родини про погроми, організовані Симоном Петлюрою і його вояками у селах, які вони замінили в „орадури”. Можна остаточно допустити, що Симон Петлюра, соціаліст-революціонер, не був антисемітом. Але українська армія, якою він командував... борючись проти червоної армії жида Лева Троцького за незалежну Україну, мала тенденцію вважати всіх жидів за союзників большевизму, багато провідників якого і справді були визнавцями ізраїльської релігії(...) Ми хочемо вірити Управі української бібліотеки в Парижі, коли вона твердить, що той, чия пам'ять вона шанує, не був підбурювачем до масакри українських жидів. Але злочинець не тільки той, хто вбиває. Це часто той, хто озброює руку вбивника у вчорашній і сьогоднішній Україні, де антисемітизм був і залишився живим, бож пасивність це синонім співучасті. І ось чому ми жалуємо, що українська бібліотека у Парижі носить ім'я Симона Петлюри”.

Як бачимо, тон Ж. Школьника багато лагідніший, як його попередника. Однак він, як і вся редак-

ШІСТДЕСЯТ РОКІВ ТОМУ

О. Кобець-Варавва

ПОЧАТОК КІНЦЯ

Олекса Кобець-Варавва перейшов довгий шлях життя. Зі своїми віршами і прозаїчними творами виступав він ще перед Першою світовою війною. В кожній читанці на еміграції можна знайти його вірші, що з ними наша молодь радо виступає на вечорах і академіях. А молодь, зокрема сумівську, він дуже любив і присвячував їй багато часу й труду. Про його „Записки полоненого“, уривок з яких нижче друкуємо, проф. Володимир Дорошенко писав, що „вони стоять вище від подібних писань інших авторів про події Першої світової війни. Якби вони появились були в перекладах на котрусь з європейських мов, то з'єднали б авторів славу в цілому культурному світі“. „Книга О. Кобця-Варавви „Записки полоненого“, — писав проф. Ю. Бойко, — читається від першої до ос-

ція „Друа де вівр“, все ще залишаються в полоні цієї „свині“, яку їм підкинула „перфідна Москва“. Сама, своїми чорносотенцями, влаштуваючи погроми жидів в Україні (бож у властивій Московщині їм не вільно було поселюватися) з гаслом: „Бей жидов, спасай Расію!“, — Москва використала боротьбу України за незалежність, щоб у воєнній суматосі спекти дві печені: навалою своїх розбещених „пролетарів“ з їхніми погромами підбити Україну і ще до того підюдити природного союзника українського народу — жидів, що замешкували українські землі й жили з українським народом. У цій ситуації, як це й сам Ж. Школьник стверджує, жиди думали, що їхніми ворогами є українці, натомість большевики несуть їм „рай“. І хоч згодом Троцького москалі вбили, а тепер над жидами так само знущаються як над українцями, ті жиди, які не пережили „пролетарського“ пекла, ще вірять у московські брехні щодо України взагалі, а Головного Отамана Симона Петлюри, зокрема.

Не будемо їм давати аргументів — про жидівських міністрів в Українській Центральній Раді, про конституційні права для меншин УНРеспубліки, бо горбатого і могила не виправить. Хай їх повчати знаходиться правду такі жиди, як Радигін, Шіфрін, Пенсон, Сільва Залмансон і багато інших.

Натомість ми не зможемо їм простити подивугідної нахабності, з якою вони хочуть диктувати українцями, як вони мають назвати свої бібліотеки! Коли жиди не хочуть викликати серед народів огірчення до своїх деяких прикмет, то хай їх чимскоріше позбудуться. Бо самої інтелігенції, працьовитости, винахідливости і талановитости та прив'язання до своїх традицій, які так подивляємо серед жидівського народу, не вистачає, щоб бути любленими. Для цього треба ще дрібки делікатности...

тання сторінки з неослабним інтересом. Перед очима читача розгортається невідмальоване життя царської касарні, страшні картини Першої світової війни. Союз Визволення України показаний з теплотою, але без зайвої ідеалізації. Прочитавши книгу, читач збагатиться знаннями, багато переживе і передумас“.

Талановитий і популярний письменник і поет О. Кобець-Варавва недавно відійшов у вічність, залишивши по собі багатий літературний доробок, що його для сучасного і наступних поколінь треба було б видати окремим збірним виданням. Ред.

В середині травня 1915 року генерал Радко-Дмитрієв, десь праворуч од нас, усадив, як чортів в зуби віддав, цілий свій корпус, і фронт захитався, розчахнувся і побіг — бігом побіг із Карпат у галицькі долини, на галицькі українські поля, не скрізь поорані й не всі засіяні...

Тікали ми, не спиняючись, сімдесят дві години, і тільки на четверту добу, доценту виснажені, зупинилися. Наш контрудар коштував Галичній двох спалених до цурочки сіл, а австрійському військові — шістьох тисяч полонених, захоплених самим тільки нашим полком. А потім знову — тікати, тікати й тікати. Без води, без шматка хліба чи сухаря, без хвилини відпочинку, бо слідом гналася незчисленна ворожа сила й погрожувала відрізати, захопити, полонити.

За контрударний бій, коли впродовж кількох днів і ночей безперервно я не відтуляв ні на мить телефонної рурки від ушей, тягаючи за сотнею знаряддя зв'язку, мені виписали вже третього — золотого — хреста.

А коли ми всі, безмірно виснажені, зупинились на відпочинок у селі Буянові, Жидачівського повіту, коли так хотілося впасти в клуні на соломі і дати змогу хоч на годину відпочити здерев'янілому тілу, унтер Кокін викликав мене, чомусь мене одного — трясця йому в печінку! — і послав темної, дощової ночі до окопу четвертої сотні з телефоном.

Окопи були „задалегідь підготовлені“, на півметра заввишки, шцерть позаливані дощовою водою. Довелося нашвидку підкопувати

збоку такі собачі конури, щоб хоч трохи захиститися від дрібного, надокучливого дощу, та від ковбач, що стояли в окопах — під ногами.

На світанку німецька артилерія (це були таки німці, вже не австріяки) за якусь годину зрівняли наші окопи з рівним полем, а все, що лишилось живого після вбивчого, гураганного, як казали тоді, вогню гармат і кулеметів, потрапило в полон.

Між живими був і я.

Було це на світанку 23 травня 1915 року.

Цілу ніч ішов дощ, у „заздалегідь підготовлених” окопах було повно води — мокро знизу, мокро згори, непривітно й утомно зсередини. На світанку прийшов на допомогу мені худючий, як кістка, кадровик Коваленко з Таврії, приніс пачку махорки й добрий окрасць хліба. Хліб йому в торбі так розкис, що шкоринки геть повідставали, а з м'якушу можна було заново пекти балабушки. Проте, хліб ми з ним відразу, до останньої кришечки, з'їли, а закурити так і не пощастило — сірники змокрили.

Німецька артилерія ударила по нас чуть-світанок. Кілька черг перелету, кілька недолету, а потім — оскаженіло, люто, неблаганно-ритмічно почала закидати мізерний окіп наші важкими набоями.

Уже після першої черги пострілів, уздовж окопу, пригинаючись у три погібелі, протупав командир цієї сотні, капітан Павіян, а згодом — за ним услід до затишної землянки підполковника Корвін-Круковського пробіг і командир сусідньої — п'ятої сотні, капітан Орло, — сувора, серйозна і в поведженні з солдатами людяна людина. Капітанові Орло, коли пробігав він повз нас, телефоністів, мабуть, трохи ніяково стало (нас бо таки вважали за публіку трохи свідомішу), бо він зупинився перед нашою собачою конурою в окопі, геть залитою водою, подивився якимось крізь нас і мовив вивчато:

— Піду, знаєте, до батальйонного по інформації...

— Аякже, йдіть, пане капітане, життя кожному дороге, а в підполковника Корвін-Круковського землянка в ярку, за межами досягнення ворожих набоїв — затишна, надійна схованка...

Я ручуся, що так от ми подумали обидва з

Коваленком, і подумали водночас, глянувши тільки один одному в очі.

Над нами, попереду нас, позад окопів і взагалі кругом — пекло. Ні на мить не перепочивають німецькі гармати. У повітрі — рев сотень тисяч розлючених левів — диявольська музика уламків... Лунають зойки поранених, покалічених. Мовчать мертві.

Розвиднілсь. Уже разів з п'ять ми з Коваленком по черзі вилазили з свого сміхотворного захистку на чисте поле — розшукувати та зв'язувати шматки потерзаного набоями телефонного дроту. Важко підтримувати зв'язок із штабом...

Реве оскаженіла, пекельна музика ворожих пострілів, ворожих вибухів. Мовчить артилерія з нашого боку.

— Хай наші гармати хоч обізвуться! — з наказу сотенного командира, якогось унтера з поляків, гукав я хрипким голосом у телефон (жадного офіцера ні в цій сотні, ні, як потім виявилось, в усьому полку нашому, що розтягався напівпідковою ген-ген ліворуч і праворуч від нас, не було — в затишній підполковницькій землянці їх збіглося „по інформації” аж дев'ять чоловіка... Там усіх їх і забрали живцем німці).

— Хай наша артилерія хоч обізветься! — надриваюся я в телефон, але неголосний мій голос тане в осатанілому ревінні безнастанних вибухів — над нами, попереду нас, позад окопів...

— Нема набоїв... — обзивається нарешті здалека голос штабного чергового.

— А-а-а, пся крив, то нас тут, як куріпок, постріляють! — гукає несамовито унтер із поляків, і я бачу, що з нього вже й не командир і не вояка...

„Чемодан” ударив у голову нашої конури, в самий окопний насип, мене привалило землек.

— Прощай, світе, Канів... моя дівчино любва... моя любов нерозквітла... Мамо, рідна моя мамо!

Мить, я почуваю, що живий. Нічим дихати. Дригаю незасипаною ногою — може ж та живий Коваленко — визволить!

Коваленко визволив — відкопав, відгріб, здається, і лопаткою, і руками, і ногами і навіть зубами розривав, поки розрив мою могилу.

— Живий? — радісно питає, а сам трясеться, як осиковий лист.

— Живий, — спасибі!

— А не ранений?

— Ні, здається не ранений... Спасибі!

Знову дріт нам десь порвало, а перша й третя сотні вже здалися...

Несподівано відчуваю початок кінця. Неначе тусячопудовий тягар спадає з серця — глибоко зідхаю, побачивши крізь вибоїну в окопі, як на місці нашого правого флянгу вже маршують розстрільною, заходячи нам у запілля, німецькі мундури.

А над нами пекельна какафонія не вщухає...

Здається, не Коваленкова черга зв'язувати дріт, але я — старший, він мій помічник — то дарма, що він мене тількищо відкопав — я чиню Юдине діло — посилаю Коваленка... Його трясє пропасниця, але він лізе і востаннє налагоджує наш зв'язок із штабом Шостого Фінляндського стрілецького полку. Сонному поручникові Травінському я гукаю в телефон, що треба штабові тікати, що й лівий і правий флянги наші здалися в полон, що німці обходять, оточують, і чую у відповідь майстерно закрученого матюка.

— Што ти срунду болтаєш, трах-тах-тарахах!

Збуваю, що він — офіцер, не своїм, владним голосом наказую покликати до телефона полковника Кельчевського.

Щось раптом змінилося в світі. Секунда, дві, три — немає вибухів. Хвилина, дві — мовчать німецькі гармати й проти нашої ділянки...

На окоп вискакує розкуйовджений, увесь у глині, сотенний — унтер із поляків, і, перемішуючи лайку рідною йому, польською мовою, з російськими матюками, командує своїй сотні:

— Кидай зброю, вгору руки і до них, пся крев, бо переріжуть, як собак, усіх!

Полковник Кельчевський вислухав нервово і, як належало порядному командирові, не забув спитати:

— А що ж із тобою, голубчику, буде?

— А до мене ось біжить німець із настобурченим багнетом — як не заколе, то житиму, пане полковнику... До побач...

Німець своїм багнетом перерізує мій зв'язок, і ще за двадцять кроків рухами показує, щоб я підніс руки вгору.

Борис Гомзин

ПРИВИДЛЯ

Тут уперше публікується поема покійного Бориса Гомзина, полковника Армії УНР, після трагічної смерті гетьмана Павла Скоропадського в 1945 році регента гетьманської організації. Св. п. полковник Б. Гомзин був редактором націоналістичних часописів і журналів, написав кілька філософських есеїв і брошур, в яких аналізує більшовизм, як виплід московської ментальності, і численні статті на суспільно-політичні теми. Помер у Німеччині в 1965 році на 78-му році життя.

Ред.

Прадавня пря Ормузда з Аріманом,
Одвічний бій диявола з Христом
І знов в повітрі тьмянім
Шал боротьби Добра зі Злом.

I.

Від народження Христа двадцятий вік!

І там і тут

у крутежі кривавих рік
надій зім'ята рута...

Перед ведуть брехня і блуд

І гасне без одвіту правди крик.

Коваленко витягся — блідий, як сама смерть: його піднесені вгору руки не хочуть його слухати, тремтять, зводяться, корчаться.

Ліворуч від нас, геть позад нашого окопу, кар'єром вилетіла з долини німецька батарея — чотири гірські „плювалки” — миттю розташувалася і вже б'є в наше глибоке запілля, не дає відступати.

Усе це спостерігаю в одну мить, коли випростовуюсь в окопі і, згадавши, що за емблему миру всюди править біле, лізу в кишеню по мою, не зовсім білу, хустинку, щоб нею махнути ворогові.

А він біжить — у нього налиті кров'ю, розпалені очі, на його довжелезному багнеті-ножі блищать краплинки дощу, як роса на схід-сонці — значить він нікого ще не зарізав сьогодні...

Мій рух до кишені здався німцеві за ворожий рух: може, я гранату поліз діставати — він зупинився за десять кроків від мене, клацнув замком, наставив цівку — одна тільки манісінька часточка моменту... і я дістав свою хусточку і махнув нею в повітрі... Рук угору так таки й не підняв.

Німець миттю опустил цівку.

З кута у кут

земля вся скута
маривом облуд.

За гріх прадавніх днів покута,
Коли відпав від Бога чоловік.
Коли в серцях закубулилась отрута
гордині диявола навик.

I „завтра” не „сьогодні”

мигтить усім привабливо в очах...
Бредуть вони утіх палких голодні.
і в'ється їх непевний шлях
над красм темної безодні,
де паном владний жах.

II.

Новітні златоусти

будячця вже від літ
по людських сіють пустках,
подаючи за злато сухозліт.

Учені ж посивілі

в придобних кабінетах
будують картяні хатки,
втискаючи життя у схеми скостенілі —
шукання в розкладі синтези.

Старечих крил безсилі злети!

Навітні ж рибарі хваткі,
розкинувши тенета,
гоstrarь невпинно лезо.

Женуть у вирій

легковірів до тремких облудних мет,
а в відповідь глузливо і тверезо
стебнус чітко стрічку кулемет.

III

Ось так здіймались крики,
повітря рвали на шматки
і гасли на багнетах.

Крови ріки

змивали з бруку бруд століть —

За земний рай вмирали недоріки,
за чарівну майбутню мить.

У випарах л'янкої злоби

клекоче-клуботиться світ...

Хряст кісток... Трищать суглоби —

обіймів смерті спліт.

IV

Справдиться хай речене Слово:

впаде на землю морок років,
вкриваючи поля, мов саґана,
прийдуть на землю лжепророки.
зі Сходу аж на Схід

земнії груди у криваві пруги
протеребять борона.

А небо розшматують птахи

зі скреготом залізнопері
і крізь ліси й яруги
повстимуть панцерові черепахи...

Гей! Стережіться, люди,

хтось жахний відчинить ваші двері!

V

I в імені Любови

закличуть речники з казальні
прикласти рук до людських жнив.
Посеред нив спустілих і печальних
займуться чадно жертвенні вогні
у смороді задушнім крові.

Люд тоді обернеться в отару
і звіром стане чоловік.

I буде тоді час,

коли життя вважатимуть за кару,
а смерть за найсолодший лік.
Іспиту останнього непевні дні!

З проклятої могили проклятий встане Юда

й в серця хиткі й безсилі
насіння кине зради.
Сп'яніла хмелем блуду
люба гукне несамовито: Розпни!
і Бога хліба ради

зречуться маловіри,

а непохитних у кайданах

на муки поведуть

нелюдські, неземні...

Без числа, без міри...

Тоді Христа розіпнуть

тьма тем разів на площах
і майданах.

VI

Справдиться хай Письмо:

і буде голод, мор і землетрус.

Народ повстане на народ.

Земля на землю.

Брат на брата.

І діти продадуть батьків.

Е блискучій митрі,

в пурпурі й златі

прийде зі стовпищем своїм князь тьми

і в послужінні книжників та магів

останню справить чорну месу.

I буде гук і буде сміх,

і плач буде і зойк...

Зловісна курява закрие синь небесну

і поховас сонця ясний лик...

Здригнеться світ у відблисках пожежі...

Останні дні, останні межі...

VII

Тоді спахне на небі заграва яскрава,

віщуючи прихід Христа,

Перед обличчям правди-мсти

здригнеться князь мани,

Тоді від краю і до краю хрестом

розкрас небо блискавиця,

і жах пройде над містом і селом.

Даремно зареве левиця,

левчуків скликаючи своїх...

ДЕКАБРИСТИ (Закінчення)

У 1823 році на Волині заснувалось Товариство Об'єднаних Слов'ян. До його складу ввійшли національно-громадські працівники Петро та Андрій Борисови, Іван Горбачевський, Юліан Люблинський, П. Громницький, А. Кузьмин,

Ось так і сповниться
Письмо аж по останній стих.

Завершиться передречений круг!
На місці ж царства крови,
брехні, безчестя і наруг
засяє світло неземне Любови.

ПЕРЕПОВНЕНІ ТЮРМИ

Злочинність, що зростає в цілому світі, а зокрема в Америці, спричиняє урядам чимало клопотів. Де дівати кримінальних злочинців, коли тюрми переповнені, і в камерах, призначених на 3 особи, сидять 5-6?

Луїзіанський виправний департамент пристосовує під тюремні приміщення вантажні і транспортні кораблі з часів Другої світової війни. У флоридській стейтській тюрмі, крім звичайних камер, розміщують злочинців у військових наметах і товарних складах. Максимально охоронювана тюрма в стейті Джорджії, в Рейдсвіллі, до такої міри перелюднена, що 119 в'язнів сидять в „одиночках” групами по 4-5 осіб.

Особливо гостру „житлову кризу” переживають на Півдні Америки. Виправний комішнер Аллен Олт заявив, що жадного нового в'язня не можна прийняти до тюрми в стейті Джорджія з огляду на брак місця. Недавно в цьому стейті вдалися до драстичних заходів: звільнили понад 350 порушників закону, засуджених на один або кілька місяців ув'язнення.

В Америці під теперішній час сидить по в'язницях понад 200.000 осіб — більше, ніж будь-коли дотепер. В Оклагомі число в'язнів за останні десять років потроїлось.

М'якосердні судді пробують „розвантажити” тюрми, випускаючи на волю засуджених злочинців, бо в „тюрьмах уживають фізичних покарань”. Федеральний суддя в Нью Орлеансі випустив на волю 750 засуджених і потенціальних грабіжників та убивців. Подібну практику застосовують в Алабамі, Міссісіппі і Флориді. Група повітових шерифів в Джорджії загрожує звернутися до федерального суду, оскільки 700 випущених на волю злочинців „є загрозою для суспільства”.

Єдиною розв'язкою проблеми була б побудова більшого розміру тюрем, твердять деякі правники. Але пенелогісти вважають, що „чим більше ми побудуємо тюрем, тим густішим будуть вони населені кримінальними елементами”.

Яків Драгоманів (дід Лесі Українки), Володимир Безчасний, М. Щепило, І. Сухинів. Програма товариства передбачала ліквідацію самодержавства та кріпацтва і створення єдиної федеративної демократичної республіки слов'янських народів у складі Росії, Польщі, Боснії, Моравії, Угорщини (нарід якої вважали теж за слов'янський), Трансильванії, Сербії, Молдавії, Далмації і Хорватії. Кордони федерації мали досягати чотирьох морів — Білого, Балтійського, Адріатичного та Чорного. Кожна держава у складі федерації мала розробити свою конституцію. В основу слов'янської єдності лягла ідея про рідність народів, близьких мовою, культурою і демократичними переконаннями. Здійснення програми передбачалось шляхом народньої революції.

У 1825 році це Товариство злилось з Південним Товариством.

Діяльність таємних організацій сприяла великому національному збудженню серед українського народу. Славнозвісна „Історія Русів” поширювалась у відписах по всій Україні. Були округи, де майже в кожному поміщицькому дворі був її примірник. У 1822 році вийшло перше видання „Історії Малої Росії” Бантиш-Каменського, шляхтича з козацького роду, завданням якої було наставити Україну проти Росії.

Велику пропагандивну роллю відгравали народні співці-бандуристи, які коло церков у дні свят, а також на ярмарках і базарах співали пісні про велич Кисва, про князів і гетьманів, про походи проти татар і москалів, про московське поневолення України.

Патріотичне піднесення викликала літературна творчість письменників-декабристів, улюбленими образами яких були герої, що самовіддано гинуть за рідний край і своєю смертю заохочують нарід до дальшої боротьби. Декабристи шукали таких героїв в історії визвольних змагань різних народів і багато їх знаходили в українській історії. Один з чільних провідників руху декабристів, поет Кондратій Рилев в захоплювався постатями Наливайка, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Война-

ровського. Інший письменник-декабрист Федір Глинка оспівував Богдана Хмельницького.

Український історик Микола Маркович писав Рилєєву: „Чи можу я холонокровно читати „Войнаровського“ і „Наливайка“? Прийміть від мене і від усіх земляків моїх щире подяку. Ми ще не загубили з очей подвигів великих мужів-українців, у багатьох серцях не погасла ще давня сила почувань і любови до батьківщини. Ви ще знайдете у нас живим дух Полуботка”.

Рух декабристів на Україні зростав. Під час щорічних контрактових ярмарків у Києві збирались вони у будинку Миколи Раєвського на Олександрівській вулиці ч. 16, де обговорювали пляни дальшої акції.

Смерть Олександра I була сигналом до повстання в Петербурзі. На Сенатську площу 26 грудня 1825 року*) вийшли дві чоти ляйб-гвардійського полку, частина ляйб-гренадерського полку і гвардійський екіпаж. Але обраний диктатором Сергій Трубецький зневірився в успіхові і не прибув на площу. Час був втрачений. До повсталих з закличками розійтись вислали духівництво, а далі петербурзького генерал-губернатора Милорадовича, але його вбив декабрист Каховський. Тоді послали в атаку кінноту. Повстанці відбили атаку, але був відкритий вогонь з гармат, і повстання придушено.

На вістку про повстання в Петербурзі почалось повстання чернігівського полку на Україні. Ним керував Сергій Муравйов-Апостол, нащадок гетьмана Данила Апостола. Йому допомагав підпоручник Михайло Бестужев-Рюмін. Обидва вони склали кілька варіантів пляну перевороту, який на відміну від проєкту Пестеля мав початись на Україні. Плян їх передбачав цілковиту ліквідацію самодержавства і знищення царської родини. Вони склали теж проклямацію і „катехизис“, які читалось перед вояками і поширювалось між селянами. „Катехизис“ звільняв солдат від присяги цареві і витягами зі Святого Письма обґрунтовував konieczність збройного повстання для здобуття волі.

10 січня 1826 року повсталала в селі Триліси на Київщині розташована там п'ята чота, а далі — весь Чернігівський полк. Повстанці здобули Васильків і рушили на з'єднання з іншими полками, щоб іти на Київ, але не дістали

підтримки від інших військових частин і 15 січня були оточені та погромлені.

Розправа з декабристами була люта. П'ятеро провідників повстань у Петербурзі і на Україні були покарані на смерть, решта заслана на каторжні роботи, де вони пробули 30 років аж до смерти царя Миколи. З-поміж страчених були: Павло Пестель, Кондратій Рилєєв, Сергій Муравйов-Апостол, Михайло Бестужев-Рюмін і Петро Каховський, з них двоє українців.

Чин декабристів дуже високо оцінив Тарас Шевченко, який у своїх поетичних творах „Великий льох“, „Сон“, „Юродивий“ подавав їх як „споборників святої волі“, „невольників святих“ і глибоко співчував тяжкій долі, якої вони зазнали. Великий Кобзар захоплено читав поеми Рилєєва і, діставши журнал „Поллярна Звезда“ Герцена, на обкладинці якого були зображені страчені декабристи, писав у своєму щоденнику: „Обгортка, тобто портрети перших наших апостолів-мучеників, мене так тяжко, сумно вразили, що я досі ще не можу відпочити від цього похмурого враження. Як би добре було, коли б вирізьбити медалю на спогад цієї обурливої події. З одного боку — портрети цих великомучеників з написом — „благовісники свободи“, а на другому боці медалі — портрет „неудобозабиваємого Тормоза“ з написом — не перший російський коронований кат”.

В умовах тогочасної дійсності рух декабристів відіграв велику позитивну роль. Таємні політичні товариства прагнули розв'язати головні проблеми суспільного життя свого часу, зокрема вирішення національного питання, порушеного у проєкті Товариства Об'єднаних Слов'ян про повну незалежність України — у пляні таємного товариства Василя Лукашевича.

Формовані в умовах зростання протесту народних мас проти самодержавного деспотизму, національного гніту, кріпацької неволі ідеї декабристів були передові в той час, вони мали виразний вплив на Костомарова, Шевченка, Куліша, на розвиток української громадської думки, на творення нових таємних організацій, на „Книгу битія українського народу“, на повстання Кирило-Методіївського братства.

Іван Левадний

*) Всі дати в цій статті подані за новим календарним стилем.

Н. Н.

УКРАЇНА В СКЛАДІ РОСІЇ — ССРСР

(Продовження)

Ознайомившись з тим, як протягом віків розросталася московська держава і якої тактики тримався московський нарід, загарбуючи чужі землі, мусимо докладніше познайомитися з тим, що чекає на всі ті народи, які московський „боа констріктор” затиснув у своїх обіймах.

Це тим конечніше, що є, на жаль, серед нас немало таких, які думають: „Моя рідня, чи то на заслання, чи повернувшись з нього або й уникнувши тої гіркої долі, якось живе на рідній землі, ми її підтримуємо пачками і Бог дасть якось переживуть вони лихо. Вправді слабші елементи денаціоналізуються, але головне — живуть і може таки згодом вернуться до свого народу. Звичайно зле, що їх денаціоналізують, прищеплюють їм неправильні погляди, але це ще не є найгіршим. Нехай навіть запишеться „русский” — то може його внуки, довідавшись, хто його предки, вернуться до свого народу.”

Такий спосіб думання надзвичайно шкідливий і дуже далекий від правди. А правда така жахлива, що й не присниться тому наївному. Він, вправді, згадує втрати від голоду, наслідки терору, але вони всі йому видаються не надто великими. Ми забуваємо, що було б явищем ненормальним, коли б серед еміграції не працювали московські агенти, коли б вони систематично не ширили серед нас переконань вигідних Москві і коли б то робили явно, відверто, а не маскуючися під запеклих „ворогів большевизму”.

Відомо, що коли б навіть дужий і спритний сліпець почав бійку з миршавим і не надто сильним „видющим” — останній його поб'є, бо, кожний удар „видющого” влучатиме туди, куди він його спрямує, а сліпець — влучатиме у порожнечу або в підставлені ворогом „цілі”!

І так виглядатиме й наша боротьба і такі ж наслідки дасть, якщо ми не матимемо правильної, добре узасадненої і незмінної, як таблиця множення, відповіді на такі питання:

1. Хто є найгіршим ворогом українського народу?

2. Що злого він зробив нам протягом останніх 800 років?

3. Що він злого робить тепер?

4. Що він робитиме в майбутньому?

На перше питання в деяких друкованих у нас статтях підсовується неправильну відповідь, яка скеровує наші удари й ненависть у порожнечу, рятуючи від них нашого справжнього ворога. Коли мова йде про німців, поляків, мадяр чи чехів, то пишеться про народи, але коли мова доходить до москалів, то нас запевняють, що ворогами були „царі”, „буржуазія” чи „пани” і якісь вигадані Багряним-Лозов'ягіним „не комуністи, а большевики” на чолі з „грузином” — Сталіним. Пробують також скерувати зненависть на особи (Брежнєва, Косигіна і т. д.) або на жидів, постійно заслонюючи „народ-богоносець” — московський нарід.

На друге питання відповідають, що ті вороги вправді нарobili шкоди, але: а) намагаються за всяку ціну і кількість того зла і саме зло применшити, пускаючи в непам'ять велику частину злочинів, доконаних москалями; б) переконують, що все ж вони зробили нам багато і доброго.

На третє питання підсувають таку вигадку: тепер роблять нам зло не москалі, не московський народ, а „совєтський режим”, певна група людей, від якої терплять і москалі.

На четверте питання відповідають, що як наступить „зміна режиму”, то все буде добре (а дехто пропонує навіть задовольнитися меншим — „стислим стосуванням” науки Леніна і совєтської конституції).

Тут ми подали відповіді, поширені серед еміграції слугами і прихильниками Москви. Правильні ж відповіді на перші питання подає об'єктивна історія про те, як розросталася московська експлуаторська держава від давнини аж до наших днів. Питання четверте не лишає найменшого сумніву, що цілий московський нарід віками користується коштом поневолених народів. Їхні багатства, їхня кров — найголовніша підстава московської могутности,

культури і добробуту, а тому московський народ, поки вистачить його сил, не може згодитися добровільно на жадну зміну.

Але повторюємо: деяка частина нашої еміграції „живе” цими неправильними відповідями.

У рамках таких відповідей перебуває українська еміграційна свідомість, і наслідком такого її стану ми у 1969 році не відзначили такої величезної ваги події як сумні роковини (вісімсотліття!) знищення москалями Української Книзівської Київської Держави і зруйнування та пограбування її столиці! Це є свідомством нашої сліпоти. Інший народ такої дати не забув би, вона була б виписана вогненними літерами в його серці, будила б у ньому священну ненависть і підтримувала бажання відновити державу предків. Жиди протягом майже двох тисячоріч щороку оплакували втрату своєї держави і ходили на прощу до „Стіни Плачу” в Єрусалимі! Ніцше казав: „воскресають лише там, де є могили”. В жидів у серці ті „могили”, і тому вони відновили державу, і важливе не те, чи з чужою допомогою, а те, що вони хотіли її відновити не зважаючи на обставини.

Крім сказаного, ми „забули” навіть про ті „голоди”, що їх організували нам москалі. Про голод по палтавській катастрофі (тоді вдвоє зменшилося населення України) і про голод організований 1921 році на Степовій Україні.

Нам дозволяли (і навіть заохочували) кричати про голод 1933 року, але мовчанкою минали голод 1921-1922 року. Чому? Тому, що москалі у 1921 році не мали того досвіду, що пізніше, і самі в своїх урядових виданнях і пресі признавалися, що число жертв на Україні доходило до 7 мільйонів. Тоді ж закордоном вийшла праця Герасимовича „Про голод на Україні” (стор. 296, 1922), де були опубліковані документи, які не лишали сумніву, що Москва, використавши посуху, zorganizувала той голод. На голод 1933 року вже не маємо докладних документальних даних і тому вину за нього можна було скидати на ... Сталіна чи навіть на групу жидів за те покараних (!) Сталіним, а то й просто заперечувати або применшувати його в деяких наших „наукових виданнях”. Зрештою, в таких випадках нагадують, що Сталін — грузин. А до того число жертв голоду. Подавалося 14, 12, 10, 8 мільйонів, а Енциклопедія Українознавства дійшла

до того, що твердить, ніби обидва голоди забрали разом від 2 до 3 мільйонів!

Тим часом наші втрати, спричинені не лише штучними голодами та терором, сягають величезних чисел. Правда ж у багато разів страшніша, і ми далі пробуємо в можливо приступній формі показати ту науково узасаднену страшну правду, яка випливає з чисел, і то навіть з чисел, що їх подає та „статистика”, завданням якої є приховати правду. Загалом звичайно „боїться” чисел (особливо, коли вони не стосуються його особисто), втрат, але в цьому випадку конечним є, щоб він зробив „вийняток”, приймаючи під увагу, що вони в остаточному висліді стосуються його найближчих, усіх тих, кому він висилає пачки, і їхніх нащадків.

Переходимо до числових даних, але, для повноти картини, подаємо й важливіші відомості з часів „передреволюційних”. Вправді, оскільки йдеться про ті часи, то деякі тоді загальновідомі числа нині важко подати за джерелами, які б довелось спеціально розшукувати, але, поскільки то були загальновідомі речі, можемо їх спокійно подати „з другої руки”.

За часів царату в кожному середньошкільному підручнику географії можна було знайти як число населення „Російської Імперії”, так і відсоткове співвідношення головніших народів, що її заселявали. Нині важко розшукати навіть такого підручника, але можемо обійтися і без нього, взявши потрібні дані з інших видань.

Так, напр., у 1913 р. в Державній Думі з декларативною промовою в справі національної політики уряду виступав від лівого крила Г. Петровський. Промову, що її він виголосив, написав В. Ленін, який знав, що в Державній Думі серед депутатів були визначні московські вчені, економісти, статистики, публіцисти, а тому не міг, покликаючися в ній на числові дані, подати неточні числа. Ця промова була опублікована пізніше в творах В. Леніна, і ми подаємо відповідне місце дослівно з виданого українською мовою „Партвидавом ЦК КП(б)У” в 1936 році збірника його статей: „Статті і промови про Україну”. Автор її на стор. 240 пише:

„В Росії навіть урядова, тобто явно перебільшена і підроблена відповідно до „намірів уряду”, статистика налічує в усьому населенні

країни тільки 43% великоросів. Великоросів у Росії менше як половина населення”.

Немає найменших причин думати, що за роки війни і на початку революції це співвідношення могло значно змінитися.

Оскільки ж ідеться про число москалів і „немосковського” населення в мільйонах, то подаємо числа, опубліковані в таблицях, доданих до мапи України, виданої вдруге, в 1920 році (число, отже, з 1918-1919 років). На мапі видруковано: „Україна в числах, зладив Г. Гасенко за найновішими офіційними українським, російським, французьким і іншими джерелам, як також за працями Е. Реклю, Бокмаріяжа, Сеньбоса, Грушевського, Рудницького, Волкова, Пенка, Фреха, Шефера й ін., **II видання при співучасті проф. д-ра С. Рудницького**”.

Вже одне прізвище нашого найвизначнішого географа гарантує точність числових даних. Згадані таблиці подають число москалів у мільйонах „71”.

Що торкається числа українців, то навідимо дослівно відповідне місце з С. Рудницького „Основ землезнання України”, кн. II, стор. 27:

„Мінімальний простір території України 905.000 кв. км. з населенням 51.249.000. З того українців 36.605.000 (71.3%)”, коли ж взяти максимальний простір етнографічної України (1.056.000 кв. клм.), з населенням 53.906.000, то українців буде 38.737.000 (71.7%)”.

У тій же праці на стор. 46 подає С. Рудницький плодючість українців по районах, а на таблицях цитованої мапи щорічний приріст населення для України — 2%, для Московщини — 1.5% і для Німеччини — 1.3%.

На таблицях цитованої мапи України вираховано, приймаючи під увагу той усталений щорічний приріст населення, що 100.000.000 українців має стати в 1962 році. У тому ж році, згідно з обчисленнями, мало стати москалів 96.000.000.

Порівняємо тепер подане теоретичне обчислення з даними переписів. Згідно з даними урядових переписів було москалів у 1897 році 48.000.000, які становили 43% усього населення різнонаціональної імперії. У році 1926 новий перепис подав їх число 74.000.000, а в 1939 році — 90.000.000, і нарешті перепис 1957 року подає 114.000.000.

Отже, теоретично виведене в 1919 році на таблицях число москалів (96.000.000) виявилось замалим.

Враховуючи те, що коефіцієнт природнього приросту був усталений за царату, коли, як знаємо, медична опіка над широкими масами населення була рішучо замала, а також економічні умови існування найширших мас навіть московського народу були невідрадні, то те, що фактичний приріст москалів був показався більшим, можна з'ясувати лише одним, а саме — покращанням для москалів як медичної опіки, так і матеріальних умов. Тим самим приходимо до висновку, що, оскільки мова про московський нарід, то і в запевненнях советських авторів є багато правди.

А тепер спробуємо тим же способом перевірити правдивість тверджень щодо українського народу.

Згідно з теоретичними обчисленнями українців у 1962 році мало бути 100.000.000, тимчасом згідно з переписом 1959 року було їх тільки 37.252.930. Таким чином протягом 45 років число українців зменшилося!

На 1962 рік москалів стало на 22 мільйони більше, ніж можна було передбачати, а українців — на 60 мільйонів менше, ніж випливало з обрахунку, і на 5.201.070 менше, ніж було в 1918-20 рр.

(Закінчення буде)

ШПІОНАЖ В КОСМОСІ

Окремо зорганізований відділ при СПАДАС (Спейс Дейтс Систем) взяв на точний облік чужі сателіти і за картотекою, яку обслуговують „компюторні секретарі”, встановлює не лише висоту та еліпсову орбіту кожного із тих сателітів, але й, розшифровуючи деякі їхні електронічні коди, довідується, яку роллю кожний із них має виконувати.

Отже, в космосі ведеться „окремий шпіонаж”, який ще десять років тому ніхто не міг собі уявити.

11% НЕПИСЬМЕННИХ УЧНІВ

Американське Товариство для Оцінки Виховного Прогресу опублікувало дані, згідно з якими 11% 17-літніх учнів гайскулів фактично є неписьменні. Ця застрашлива цифра лише на 2% вища від цифри, визначеної після обслідування, переведеного цією організацією в 1971 році.

Між іншим, обслідування показало, що учні, які належать до згаданих 11%, неспроможні прочитати знаки на гайвєях, не розбираються в найпростіших малах, не розуміють змісту оголошень і мають труднощі з альфабетом, коли користуються словниками і телефонними книгами.

Ярослав Курдидик

ІНВАЗІЯ АМЕРИКИ ПРОТИ РОСІЇ

Хоч подія, про яку хочемо розповісти, може видаватися дещо задавненою, коли на неї дивитися із відстані майже 60 років, одно в ній залишилося і досі майже незмінне: московський ненаситний імперіялізм, в якому замінилися тільки білі царі на червоних.

Колишня „дружба” між Росією і ЗСА мала в той час теж своєрідну форму „детанту”, а чим воно закінчилося, можна довідатися з книжки старого американського ветерана, генерала С. Л. Маршала під загловком: „Забута війна”. У своїй праці автор перестерігає американців, що детант між ЗСА і СРСР не дає ніякої запоруки, що теперішній московський ханат, якому на ймення Московщина, не змінив свою джінгізханівську настанову.

Коли в листопаді 1918 року закінчилася була війна „альянтів” проти кайзерівської Німеччини, американські вояки, які були тоді на західньому фронті, дуже цим зраділи. Але не всі. Для одного американського військового з'єднання, яке було на віддалі майже двох тисяч миль від Франції, на півночі тодішньої Росії, в околиці міста Толгесу, розпочалася нова війна. Коло 1500 червоноармійців з доручення головнокомандувача, Лева Троцького напала несподівано на великий американський гарнізон, що охороняв базу з військовим постачанням західніх союзників. Большевицькі війська мали ще ту перевагу, що бойові катери з ріки Двини взяли під гураганний обстріл американську залогу. По американському боці було ще 60 канадців-артилеристів, що мали дві 70-міліметрові гармати і півсотні англійських піхотинців.

У цьому американсько-російському зударі згнуло тоді коло 400 большевиків, а союзники втратили біля сотні вбитими і пораненими. І хоч цей перший удар розтягнувся згодом у воєнний конфлікт, який протривав більше як рік, про нього майже ніде не згадувалося, бо він припав якраз на час замирення, яким світ цікавився більше, як ще одним конфліктом майже у підполісовім обширі...

Коли в 1917 році в Росії вибухла революція, це був для альянтів дуже сильний і неочікуваний удар. В головному командванні, у Вер-

салі постав був плян створити фронт у північній Росії, щоб відтягнути туди німецьку бойову силу і зменшити загрозу поширення комунізму.

Французькі та англійські провідники дуже корисно розцінювали цю інтервенцію, і логічним місцем для того вважали обшир Мурманськ-Архангельськ, бо він був найбільше віддалений від тодішніх бойових центрів, а крім того таку інтервенцію можна було виправдати перед світом тим, що в тому терені нагромаджений був воєнний матеріал західніх союзників, який слід було взяти під охорону.

Американський президент Вудро Вільсон погодився вислати американські військові з'єднання до Мурманська, при чому виразно зазначалося, що ці війська призначені тільки для охорони, а не для бойових дій.

Французькі й англійські воєнні кораблі увійшли до порту Мурманська в квітні 1918 року, а до них прилучився згодом американський бойовий корабель „Олімпія” на чолі з адміралом Дюї з Маніля Бей у Філіппінах.

На початку літа союзна фльота запливла до Архангельська. В той час прибув туди теж англійський генерал Ф. С. Пул з Мурманська, щоб командувати суходільними військами. До Архангельська прибув американський амбасадор в Росії Д. Р. Френсіс, і тоді вирішено спільно, що большевизм є дійсним ворогом і союзна інтервенція повинна його здушити.

339-ий американський полк, який плыв зі ЗСА на західній фронт до Франції, за згодою президента Вільсона, скеровано до Архангельська. Цей полк мав у своєму складі 5 тисяч старшин та вояків із стейтів Мичигену й Вісконсину. Не зважаючи на те, що майже половина вояцтва хворіла тоді на „еспанську грипу”, генерал Пул не хотів цього брати до уваги і три курені відправив проти червоної армії, а четвертий, що складався із хворих та реконвалесцентів, залишив в Архангельську.

У пляні тодішньої генераліції був задум просунути якомога найглибше в Росію, щоб перетяти залізничну лінію Петроград-Владивосток. Був нав'язаний контакт із чеськими легіонерами, що на початку війни з австрійської армії перейшли на російський бік. Своєю дисциплі-

нованістю на тлі занархізованої большевицької армії чехи являли собою дуже поважну силу.

Американські вояки, хоч і билися дуже хоробро, але незвичні були до важких зимових умовин і виснажувалися в боях настільки, що їх залишки із трудом змогли відступити до Архангельська.

У советських журналах „Красный Флот” і „Красная Звезда” з'являлися в річницю цих боїв статті про те, як по-геройськи „червоні бойці” розправлялися з „капіталістичними інтервентами”, які посягали по „нові колонії”. При чому відмічувалось, що особливо американці намагалися розгромити і спаралізувати бойову большевицьку силу на початку „пролетарської революції” . . .

НАЙКРАЩИЙ В СВІТІ ЛІТАК

Американський літак „Ф-14 Томкет” системи АРС-9, озброєний найновішою системою ракетами „Фінікс”, був визнаний Комісією Збройних Сил ЗСА за найкращий у світі бойовий літак. Його прикмети такі: найбільша викривальна можливість на віддалі і найдовша засяжність „з повітря до повітря”. Це перший винищувач, який викриває автоматично ворожу ціль і скеровує на неї „багатозарядну розподільну ракету”. Вмонтовані в головну ракету конуси роздільні ракети, які діють самостійно, це найбільш змінювані атомові стрільні із прецизними жироскопами та „електронічними очима”. Зі своєї т. зв. „точки зриву” він має майже пряму вісну підіймальну можливість — на багато разів більшу, як її мають усі досі відомі найдосконаліші типи бойових винищувачів-джетів.

АМЕРИКА СТО РОКІВ ТОМУ

У новорічному числі „Інкваср” пригадує, як виглядала Америка сто років тому — в 1876 році.

Скандали потрясли Білий Дім . . . Нью Йорк переживав тяжку фінансову кризу . . . Жінки здобули величезну перемогу в боротьбі за рівність . . . Країна підготовлялась до урочистого відзначення свого сторіччя . . .

Ситуація, здається, подібна до сучасної, але фактично не було так: американці напередодні нового, 1876 року були повні оптимізму.

Сто років тому населення ЗСА було занепокоєне кримінальними історіями в Уряді президента Гранта. О. Е. Бебкок, особистий секретар президента і його найближчі друзі 9 грудня були обвинувачені як учасники „горілчаної афери” — змови, що мала своєю ціллю допомогти спекулянтам уникати податків за продаж спиртових напоїв.

Законодавці в Капітолі вимагали „імпичменту” супроти секретаря оборони Вілліяма Белкнепа, яко-

ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

За кордон нема візи,

Телевізори —

Як трезори.

Якщо ти не Зорге.

Нюхай власні зорі . . .

Лепрозорій . . .

Візи . . . Валізи —

В залізі! В залізі!

Ніхто не загнав —

Самі залізли —

В залізні девізи.

При чому війна?!

Нюхали трупи,

Нюхали гільзи.

Фордами, круппами —

Лякати запізно.

Війна так війна, —

Лиш не тишина,

Не сон, не мертвота! . .

Пісня стегна

Жіночого,

Пропахлого травами й потом . . .

Пісня стегна! . . .

Вас тягне на блювоти?

Читайте дощів сині ноти,

Заливаючи очі вином.

При чому ж — війна?!

Все має дно.

І тиша теж не без дна.

А ця тишина

Страшна, як війна,

Як мор,

Як задуха у катакомбах . . .

Ось вам пісня стегна

Перед престолом

Атомової бомби.

Остан Невідомий

го обвинувачували в одержування хабарів за продаж урядових посад на Індіанській території. Белкнеп був оскаржений 2-го березня і того ж самого дня зрештнув зі свого посту, щоб уникнути суду.

В Нью Йорку „бос” Таммані Голу Вілліям Мерсі 4 грудня втік з тюрми до Гавани. Внаслідок його фінансової політики заборгованість Нью Йорку досягла 160 мільйонів доларів — величезної як на той час суми. Більшість цих грошей були „розбазарені”

або вкрадені. Цю ситуацію називали тоді „фінансовою катастрофою”.

Щоб поліпшити свою долю, 15.000 американців пішки і верхи на конях помандрували до Кастеру в Південній Дакоті після того, як взимку 1875 р. поблизу Дедвуд Галча знайдено поклади золота.

На початку нового року несподівано зріс і скріпився робітничий рух. Свого вершка досяг він після 60-денного страйку в Мессачузетсі 45.000 робітників бавовняних фабрик. Один історик це скріплення робітничого руху приписував впливам комуністів і анархістів з Європи.

Провідниці суфражисток святкували свою перемогу: жінкам уперше дозволено голосувати при виборах шкільних адміністраторів у Мічігені і Мінезоті. Але жінки програли цю битву, коли Асоціація Віконсієнських Адвокатів відкинула вимогу Лавінії Гуделл. Стейповий Найвищий Суд підтримав Асоціацію „на основі несумісності цієї професії з жіночою статтю”.

Американці в 37 стейтах, що належали тоді до Унії — в 1867 році Небраска одержала статус стейту — нетерпляче чекали на відкриття виставки з нагоди сторіччя Америки. Цю виставку відкрито 10 травня у Філядельфії, в Фермамавнт Парку, і на ній уперше продемонстровано телефон і писальну машинку.

Рани, завдані Громадянською Війною, ще не загоїлись. Уряд політичних пройдисвітів, підтримуваний деякими військовими відділами, ще тримався в Південній Керолаїні, Джорджії і на Флориді.

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

(П. С. УАВ-во). В українському Академічному Видавництві вийшла англійською мовою монументальна „Історія української літератури” проф. Дмитра Чижевського (D. Cyževs'skyj. *A History of Ukrainian Literature*. Translated by D. Ferguson, D. Gorsline, and U. Petyk; Edited by G. S. N. Luckyj. 1975. 696 p.).

Переклад базований на українському виданні УВАН з 1956 року. Проф. Чижевський значно поглибив це видання і додав новий розділ „Реалізм в українській літературі”. Редактором англійського видання є проф. Юрій Луцький.

Проф. Д. Чижевський досліджує розвиток української літератури від її початків аж до кінця XIX стол. Окремі розділи охоплюють доісторичну добу, перекладну та позичену літературу, добу монументального стилю (Київська Держава), добу орнаментального стилю, літературу XIV і XV століть (ренесанс і реформація, барокко), літературу національного відродження (класицизм), романтизм, літературу XIX стол. і реалізм в українській літературі.

Англійське видання „Історії української літератури” проф. Дм. Чижевського, ученого світової слави, є одним із найповажніших українознавчих

видань. Вона повинна знайти собі місце не лише в приватних бібліотеках любителів української літератури та студентів, але також в усіх публічних і університетських бібліотеках ЗСА, Канади, Європи й інших континентів.

Ця праця має 696 стор. і коштує в твердій обкладинці \$25.00, а в м'якій обкладинці лише \$15.

UKRAINIAN ACADEMIC PRESS
(A Division of Libraries Unlimited, Inc.)

P.O. Box 263
Littleton, Colorado 80120

НЕБЕЗПЕКА ПОЖЕЖ У ШКОЛАХ

Згідно з статистичними даними Національної Асоціації Протипожежної Охорони у публічних школах Америки в 1974 р. було 27.800 пожеж — пересічно 76 щодня.

Шкільні діти, які маршують рядами з охопленого вогнем приміщення, так, як їх вчать це робити, — маршують до своєї смерті, — заявляють експерти.

„Ми вчимо своїх дітей умирати в полум'ї”, — заявив д-р Енн Філліпс, директор Фондації Диму, Вогню і Опіків у Мессачузетсі, неприбуткової організації, яка присвячує свою діяльність зменшенню жертв пожеж.

Маршування у вертикальній позиції в горючому будинку виставляє дитину на гаряч і убивчі газу, чого можна уникнути спокійно і повільно, — вияснює д-р Філліпс. А проте, цього способу рятування від вогню наших дітей по школах не вчать.

Чи знають люди, що більше жертв пожеж гинуть внаслідок вдихання диму, як від полум'я? Ми мусимо вчити дітей йти в похилій позиції або навіть лізти гачки, якщо необхідно, з горючого будинку.

Згідно з даними Національної Протипожежної Асоціації 83% жертв пожеж умирають від вдихання диму. Деякі роди отруйних випарів можуть убити дитину протягом кількох секунд. Досить вдихнути їх лише кілька разів, — заявив представник НПА.

Спеціальний вишкіл на випадок пожежі, що його нині застосовують, добрий був 20-30 років тому, коли більшість шкіл в Америці містилися в малих будинках з легкодосяжними виходами. Крім того при будові шкіл уживається матеріалів, які під час пожеж виділяють у великій кількості отруйні газу. Ці газу убивають дитину, коли вона тікає від вогню випроставшись.

Д-р Філліпс пропонує встановлювати в шкільних коридорах і на сходах сигнальні знаки „Дим!”, де в разі пожежі збирається найбільше диму, а у відносно безпечних місцях сигнальні знаки „Диму нема!”. Бачивши знак „Дим!”, діти мусять низько схилитися, прямуючи до виходу із школи.

Д-р Василь О. Луців

ДОГОВІР БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Що гетьман Хмельницький був дійсно великою людиною стверджують навіть ворожі, але об'єктивні історики. Ось що пише про нього польський історик Кубаля:

„Чужинці порівнюють його з Кромвелем. Порівняння насувається само, а саме в роках ці два державні мужі звертали на себе увагу всієї Західної і Східної Європи. Обидва майже в той самий час засяли і згасли. Обидва вороги панівної церкви і ладу своєї вітчизни, в пізніших роках свого життя стали на чолі повстання і здобули перемоги неймовірні для найвизначніших воїнів і політиків. Обидва створили могутнє військо, яке допомогло їм здобути майже найвищу владу, і померли втримуючи владу до самого кінця”. 13).

В іншому місці цей же історик так пише:

„Хмельницький був надзвичайною людиною. Про нього можна сказати, що народився він володарем. Умів приховувати свої наміри, а в рушійних хвилинах не вагався проявляти сильну волю та тверду руку. Ці його прикмети, сполучені з уродженою бистрістю ума, удосконалені та випробувані в важких життєвих умовах, дозволяли йому в найскрутніших обставинах затримати спокій ума. Не губив мети з-перед очей, і не було такої складної ситуації, з якої не вийшов би з користю для себе. В Польщі говорено про нього: *Rebus in arduis audax et providus...* Небезпеки і непевності завтрішнього дня були джерелом його енергії, що її всякий завжди подивляв. Звідсіля виводилася його чуйність, добір людей, позір на кожну зміну обставин; звідсіля оті блискавичні відрухи, якщо відчував нещирість чи зраду. В невгаваючій боротьбі між життям і смертю не знав відпочинку. Не хитався і йшов дорогою, де була найбільша користь і безпека. Загальна народна течія не підмивала його, не перевертала, не несла колодою, не лишала на міліні — ця течія ледве сягала йому по коліна.” 14).

І вкінці для доповнення ще:

„По перших перемогах зродилася в його голові козака держава, що її межі бажав поширити він на всі землі польської України, тобто київської метрополії.” 15).

Історія передала нам записки про гетьмана Хмельницького та Україну різних чужоземних послів та дипломатичних представників, як от венецького посла Альберта Віміні, секретаря антиохійського патріярха Макарія — Павла Алеппського, члена шведської посольської місії до гетьмана К. Я. Гільденбранта, шведського посла Веллінга, семигородського посла Франца Шебеші та інших.

(Продовження з попередніх чисел)

Виринає питання: що ж в дійсності зробив гетьман України Богдан Хмельницький, чому його ім'я вписане золотими буквами в нашій історії і чому навіть деякі чужинці, нерідко вороги схилили в пошані голову перед його генієм?

Знаємо, що перед Хмельниччиною увесь український нарід був у польському ярмі. Хмельницький виступив проти Польщі. У своїй промові до Барабашевих козаків гетьман сказав: „Ми підняли зброю не для якоїсь користі або пустого марнославства, а єдино в обороні нашої батьківщини та життя нашого і наших дітей”.¹⁶ Знаючи добре психіку реєстрових козаків, настроїв поневоленого і закріпаченого польською шляхтою народу, гетьман пригадає їм: „Наші предки знані всьому світу. Слов'яни або савромати і руси, з'єднавшись з литовцями та поляками для оборони й поширення їх королівства, відомі цілій Європі та Азії. Зрештою й самі поляки пишуть про це у своїх хроніках. Одначе, пролита за них кров і тисячі та тьми воїнів поляглих на полях боїв винагороджені ними лише презирством, насильством та всякого роду тиранствами.”¹⁷

Після перемоги над польськими військами Україна порвала державно-правний зв'язок із Польщею, встановлений у 1569 р. актом Люблинської Унії. Хмельницький створив самостійну, незалежну у зовнішньому і внутрішньому житті державу. Він був не тільки геніальним полководцем, але й досконалим володарем країни. Його розвідка інформувала його про все, що діялося в Україні та поза її межами. Власними зусиллями збудував він державу з новим ладом і впорядкованими соціальними відносинами, з добрими фінансами, з могутньою армією і добірним старшинським складом. Він наладнав добрі відносини з прихильними до України державами і тримав у страху ворожі.

Своїм наслідникам гетьман залишив не тільки впорядковану державу, але й виразний політичний заповіт. Першою і найважливішою точкою цього заповіту був засіб боротьби — шабля, що її як символ козацько-української держави велів він бити на своїй монеті. Десятилітньою війною гетьман Хмельницький ціл-

ковито змінив психіку українського народу і доказав, що дотеперішній засіб боротьби, а саме творення церковних братств, будова церков, організація шкільництва, розвиток літератури та жалі й скарги перед польським королівським урядом — це тільки півзасіб. Він знайшов засіб боротьби і центр сили на Запоріжжі, між козацтвом.

Другою, не менш важливою точкою політичного заповіту Хмеля є практичний сенс в державному будівництві. Гетьман уміло підпорядкував державному будівництві дві сили, а саме мілітарно-політичну з центральних земель України і культурно-ідейну із західніх. Черпаючи бойові сили з селянської стихії та цементуючи їх українською інтелігенцією, Хмельницький творить проти ворога єдиний фронт. Релігійно-національні ідеї лучать козацтво з українською шляхтою, духовенством та мішанством і еднають із селянством, започатковуючи українську політичну думку. В добу Хмельниччини привата зливається із загальним, соціальне з політичним, культурне з економічним, національне з релігійним, а все разом становить спільну справу.

Третьою головною точкою політичного заповіту великого гетьмана є політично-дипломатична. Хмельницький, як великий реформатор, сперся на невеличкій військовій республіці — Запоріжжі і шукав опори — так само, як і французькі королі, в Оттаманській Імперії, відкриваючи для торгівлі Дніпрово-Чорноморський шлях і тим забезпечуючи своє політичне запліччя. Цим союзом він і його наслідники паралізували наступ Польщі та Московії, і щойно зруйнування Запорізької Січі дозволило москалям зцентралізувати українські землі навколо Петербургу.

Непевність і зрада Туреччини та Криму змусили гетьмана до угоди з Московщиною. Гетьман зрозумів, що це була помилка, і почав монтувати союз із Швецією. Зрадницька, розкладаюча робота Московії довела до передчасної смерті гетьмана і розпочате ним діло продовжував опісля Мазепа.

З конечности підписаний Хмельницьким Переяславський договір це було неминуче в тій політично-мілітарній ситуації зло. Незабутні слова великого гетьмана після повороту козацьких послів з Вільна, де велися переговори

між царем і польським королем на шкоду України: „Не горюйте, діти, вже знаю, що маю зробити: треба відступити від царської руки.”¹⁹ Це провідна думка політичного заповіту Хмельницького. Лише спираючися на власні сили та шукаючи підтримки і мілітарної допомоги у тих народів, яким так чи інакше загрожувала Москва, можна створити сильну, ні від кого незалежну українську державу.

Історія доказує, що доти, поки наслідники Хмельницького виконували його заповіт, Україна мала силу і значення в світі. Вже шведський король писав Хмельницькому: „Москалі не стерплять вільного народу” — і заохочував гетьмана зрвати з царем. Король запевняв гетьмана, що допоможе Україні стати незалежною державою.

Хмельницький добре розумів значення союзу з Швецією, хоча він був зреалізований щойно по його смерті. Швеція, могутня мілітарна держава з її провінціями на південному березі Балтійського моря, була добрим агутом проти Польщі та Московії. Він шукав також союзників у Семигороді, який загрожував Польщі з півдня, Пруссії, що натискала на Польщу з північного заходу. Союз із кримським ханом був радше хвилевим використанням південного сусіда, його бойової сили, особливо кінноти, в боротьбі з ворогами. Їхню невпинну агресію Хмельницький спіяв союзом із Туреччиною — сувереном Криму.

Після передчасної смерті Хмельницького його наслідники вже не мали тої сили, тих впливів і того послуху, як їхній великий попередник, і Московія натискала чимраз сильніше на українську державу. Наступник Хмельницького — шістнадцятилітній син Юрась був незарадним. Він зрікся булави, і гетьманом обрано генерального писаря Івана Виговського. Спершись на союз із Швецією, він став наводити в Україні лад. Здавив внутрішню опозицію. Задумав розправитися з Московією та Польщею, що чимраз більше встрявали в українські справи. Але Швеція була знекровлена довголітньою війною і неспроможна була дати належну допомогу. Гетьманові довелося укласти союз із Польщею.

1658 року підписано Гадяцьку угоду. На підставі цієї угоди Україна — або як сказано в договорі „Велике Князівство Руське” — вхо-

дила до складу Речі Посполитої і поруч Польщі та Литви творила державне тіло. Всі три країни об'єднував король. Московщина зареагувала на Гадяцьку угоду війною. На українські землі вступила стотисячна царська армія. Гетьман Виговський розбив їх 1659 року під Котопом. Але ця перемога не принесла спокою. Москва починає вести в українській державі розкладову і підривну роботу. Проти Івана Виговського постала сильна опозиція, і він був змушений утікати. Від цієї хвилини на Україні починаються внутрішні роздори, вибори та перевибори гетьманів.

З гетьманів того трагічного періоду треба відмітити Петра Дорошенка, що прагнув до відновлення незалежності України. Тоді Москва і Варшава підписали т. зв. Андрусівський договір, що припечатав розподіл України. Правобережжя зайняла Польща, а Лівобережжя залишилось під Московією. Дорошенко підписав мир із татарсько-турецьким світом, переміг своїх внутрішніх противників — кандидатів на гетьманську булаву і на спілку з Туреччиною виступив проти Польщі. Здобуття Кам'яця і наступ козацько-турецьких військ на Львів змусили Польщу укласти Бучацький мир, в якому Польща зреклася Правобережжя.

Однак, насильства татарсько-турецьких військ на Україні викликали антипатію до гетьмана Дорошенка, і від нього відсахнулися навіть його найближчі друзі. 1676 року Дорошенко зрікається гетьманування, і гетьманом стає Іван Самойлович. В часі п'ятнадцятилітнього рейментарства Самойлович цілковито підпорядкувався цареві. Змова генеральної старшини закінчила його гетьманування, і владу передано Іванові Мазепі.

Гетьман Мазепа в часі свого володіння від 1687 до 1709 рр. провадив державницьку політику так, як і Хмельницький, і був найкращим перемником політичного заповіту Великого Гетьмана. Він не вів клясової політики як Самойлович, що опікувався козацькою старшиною, чи як Виговський, що протегував шляхту, але дбав про всі верстви народу. Десятками років Мазепа підготовляв нарід до змагу за незалежність. Його неперевершені дипломатичні здібності могли зробити його українським Вашингтоном, але політична кон'юнктура була крайньо несприятлива. Поразка українсько-швед-

ських військ під Полтавою стрясла всією Європою.

Переможна Московщина перекутила значення Переяславського договору, бо він не був актом підданства України під Московію, але гарантією державно-правної незалежності і суверенності України у відношенні до всіх наших сусідів, в тому числі й до Московії. Що так було підтвердили збройним зривом краді сини України на чолі з славним гетьманом Іваном Мазепою, перемником і виконавцем заповіту Хмельницького.

1. Сергійевич В., Лекции и исследования, СПб, 1880., ст. 115-116.
2. Nodde Boris, L'Ukraine sous protectorat Russe, Paris, 1915.
3. Мякотин В. А., Очерки социальной истории Украинны. Прага, 1924. т. I. вып. I. ст. 25.
4. Odinec, D., Pripojeni Ukrajinu k moskevskemu statu. (Стаття в збірнику правних та державних наук, т. XXVI., Прага, 1926).
5. Грушевський Михайло., Історія України-Руси. Нью Йорк. Книгоспілка. 1954-57. 10 т. т. 9, 1957. ч. 1. ст. 886.
6. Липинський Вячеслав, Україна на переломі. Відень. 1920. ст. 54-55.
7. Костомаров Н. И., Собрание сочинений, кн. IV, т. IX-XI, Богдан Хмельницкий, СПб, М. М. Стасюлевич, 1904, т. III, ст. 592.
8. Grondski Samuel, Historia belli cossacco-polonici, Pestini, 1789. p. 239-249.
- 9) Величко Самуил, Летопись событий в Юго-Западной России в XVII в., т. I. ст. 173.
10. Grondski Samuel, Historia belli cossacco-polonici, Pestini, 1789, p. 268.
11. Костомаров Н. И., Собрание сочинений, кн. IV, т. IX-XI, Богдан Хмельницкий, СПб, М. М. Стасюлевич, 1904, т. 3, ст. 620.
12. Грушевський, Михайло, Історія України-Руси, Нью Йорк, Книгоспілка, 1954, 10 т. т. IX, 2-га част., ст. 1347.
13. 14. 15. Kubala Ludwik, Szkice historyczne, Warszawa, Ossolineum, 1923. т. III. p. 7-8.
- 16, 17. Ольжич Олег, вл. Золоте слово; вибір історичних джерел. Прага, К. Н. В., 1941, ст. 38.
18. Грушевський Михайло. Історія України-Руси, т. 9, ч. 2, ст. 1251.

УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ!

— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ
НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?

ВІДЗНАЧЕНО В ДЕТРОЙТІ 43-ТІ РОКОВИНИ СМЕРТІ СВ. П. ВАСИЛЯ БІЛАСА І ДМИТРА ДАНИЛИШИНА

10-ий Відділ ООЧСУ в Детройті відзначив 43-ті роковини героїської смерті св. п. Василя Біласа й Дмитра Данилишина в неділю 21 грудня, в залі У.Н.К. „Орлик”.

Святкові сходи коротким вступним словом відкрив голова Відділу Микола Кавка. Він, між іншим, зазначив, що Василь Білас і Дмитро Данилишин склали своє життя на жертвнику батьківщини, але їхня смерть зродила цілу плеяду нових героїв, що донині продовжують боротьбу за ті самі ідеали, за які покладали свої голови молоді герої тридцятих років.

Доповідь виголосив відомий громадський діяч та публіцист мгр. Василь Щербій. Він коротко зупинився над подіями, що довели до смертного засуду українських революціонерів-націоналістів.

Городок, маленьке містечко біля Львова, несподівано став голосним. Блискавична бойова акція українських революціонерів, не зважаючи на невдачу, залишила великий морально-політичний вплив на свідомість українських мас. Присуд і смерть поглибили психологічну прірву між поневоленими й поневолювачами.

Впродовж п'ятиденного судового процесу, без лави присяглих, на якому суджено Василя Біласа, Дмитра Данилишина, Зенона Коссака й Маріяна Жураківського у Львові 17-22 грудня 1932 року, польська преса характеризувала як бандитів-криміналістів. Поступування польських суддів та цілої жандармсько-окупаційної системи було справжнім парадоксом: ці ж люди належали до покоління, яке в боротьбі за визволення Польщі з-під московської влади називало себе героями, а свої діла героїзмом. Львівський наглий суд, що судив українських революціонерів, подібний був до московських судів. Він вказав на грань між людиною й антилюдиною. Антилюди — це польські окупаційні людоненавистники, представники загарбницького месіанізму, в тогах суддів, з університетською освітою. Люди — Василь Білас і Дмитро Данилишин, юнаки з кількома клясами сільської школи. Перші, як фарисеї, кричали: розгни! Другі, як перші християни, зі спокоєм віддавали своє молоде життя за своїх ближніх. Василь Білас після смертного присуду спокійно проказав: „Такі, як я. Батьківщині найкраще служать смертю”. А коли кат втягав мотузку на його шиї, він уже не встиг до кінця проказати свої останні слова: „Хай Живе Україна”, якими намагався підтвердити, що його смерть це майбутнє життя його Батьківщини. Дмитро Данилишин на ешафоті встиг сказати: „Жалію, що не зможу ще раз вмерти за Україну”.

Речники польського правосуддя продемонстрували свій тваринний страх перед одним єдиним словом: Україна. Українські сільські юнаки на еша-

фоті заблистали ясними кришталлами людської душі.

Змістовна доповідь про одну подію з українським національно-визвольної боротьби підтвердила ту правду, до якої дійшов найвизначніший сучасний борець за українську ідею, Валентин Мороз, що сказав: „Віра виникає тоді, коли є мученики”.

Культурні державні нації ставлять пам'ятники своїм провідникам і всім тим невідомим воїнам, що власним життям захищали свою націю, щоб їхніми ділами наснажувати грядучі покоління.

Україна не може будувати пам'ятників провідникам визвольного змагу чи безчисленним невідомим воїнам, кості яких розкинуті не лише на Україні, але й на інших континентах. Лише згадки про визвольний змаг української нації можуть витворити в наших серцях животворний образ українських лицарів.

Грімким „Не пора, не пора...” закінчено сходи, які скріпили серед присутніх їхнє бажання дальшої боротьби за ті самі ідеали, за які склали свої буйні голови Василь Білас і Дмитро Данилишин.

В. Тустанівський

51-НИЙ ВІДДІЛ ООЧСУ В ОЗОН-ПАРКУ У ПОКЛОНІ ГЕН. Т. ЧУПРИНКИ

Була неділя 30-го листопада м. р. Надворі був погідний день. Саме цього дня заходами 51-го Відділу ООЧСУ в Озон-Парку, українське громадянство вшанувало пам'ять Головного Командира УПА ген.-хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича у 25-річчя з дня його героїської смерті.

Було видруковано спеціальні програмки, а крім того місцевий парох крилошанин Л. Мудрий пригадав громадянству на обох Службах Божих про академію на прославу ген. Т. Чупринки.

Коли останні сонячні промені спадали на верхи церковних хрестів, почала заловнятися громадянами парафіяльна зала. Святочну програму уклав імпрезово-організаційний референт В. Босак.

Перший промовляв о. Л. Мудрий, коротко накресливши постать ген. Т. Чупринки. „Зібралися ми тут сьогодні, — сказав він, — щоби вшанувати достойно пам'ять одного із найвірніших синів нашої поневоленої, але не скореної неьки-України, щирого християнина, безмежно відданого Богові і своєму народові. Роман Шухевич, знаний кожному свідомому українцеві як Тарас Чупринка, блискучу подвигу Боже із людським. Завдяки тим шляхетним прикметам він зумів полонити серця українців, запалити їх такою самою любов'ю і готовістю на жертву, зумів створити та вкрити славою УПА.”

З рамени 51-го Відділу ООЧСУ був запрошений на доповідача студент права Аскольд Лозинський, що виголосив блискучу доповідь, насвітливши розвиток і генезу боротьби УПА, що її очолював ген. Тарас Чупринка. Він говорив: „Тарас Чупринка, який був Головою Проводу ОУН, Головою УГВР та

Головним Командиром УПА, своєю основною ціллю ставив встановлення української держави та визволення всіх поневолених народів з-під московського колоніалізму”.

Члени новоствореного 51-го Відділу ООЧСУ подбали про те, щоб прекрасно оформити сцену, де перед погруддям Тараса Чупринки, оточеного живими квітами, горів символічний вогонь, і стояли революційний та національний прапори.

П. Василь Харук на п'ятьох столах розклав видання, портрети, публікації українською, польською, німецькою, російською, та іншими мовами про українську визвольну революційну боротьбу, що були друковані революційним підпіллям в Україні і закордоном в роках 1939-1950. Це — унікальна цінність, що була писана кров'ю і залізом автора, з яких мало залишилося в живих. Це збірка, призначена десятиліттями, залишиться як гранітний монумент на пошану героїчних підпільників, що загинули в боротьбі за українську державу під проводом ген. Тараса Чупринки.

В мистецькій частині виступали п-ні Валя Наливайко, що своїм кольоритним сопраном під бурхливі оплески здобувала серця публіки при акомпаньєменті Тараса Левицького, сумівка-декляматорка Ірина Квасній, учні студії Л. Крушельницької, О. Дацьків, Л. Солтис, Б. Дацьків, М. Лисняк. Дуєт виконали пластунка М. Сосяк і сумівка Г. Гарматій.

Атракцією мистецької частини був молодий хор бандуристів під проводом п. М. Оленець при 42-му Відділі в Гемстедті, Н. Й. що відспівав одну з пісень на слова В. Симоненка:

„Виростеш, ти, сину, вирушиш в порогу,
виростуть з тобою приспані тривоги,
за тобою завжди будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.”

На акедмії була значна кількість українського громадянства — молоді та інтелігенції. Слід сказати, що ця академія була одною з найкращих які відбулися на цьому терені.

Академію закінчено відспіванням українського національного гімну.

Секретар Відділу Михайло Білейчук

АДУК У ПІТТСБУРГУ

У присутності членів Управи Відділу ООЧСУ в Піттсбургу, Па., Ананія Никончука, Володимира Коваля та ін., а також кількох студентів і старшого громадянства, 11-го січня ц. р. в Українському Клубі „Самопомочі” відбулася зустріч членів гуртка прихильників АДУК із письменником Леонідом Полтавою. Та зустріч, на якій гість із Нью Йорку прочитав доповідь про стан української культури в Україні і в діаспорі та кілька нових поезій, дала поштовх до створення у цім промисловім велетні гуртка прихильників Асоціації Діячів Української Культури. Його очолив кол. редактор „Українського Народнього Слова” інж. Павло Маренець, який рік тому відійшов на пенсію, але продовжує актив-

но працювати, як журналіст та автор відомих літературно-мистецьких монтажів до Свята Державности України, монтажу „Осінь” та ін. Інж. П. Маринець по Другій світовій війні жив у Аргентині, де був відомим, як блискучий рецитатор поезій і тісно співпрацював з „Просвітою” в Буенос-Айресі.

Гурток прихильників АДУК, створений в 10-ліття АДУК, плянує збирати підписи в обороні Нескорених в Україні, сприяти розповсюдженню українських видань, влаштуувати літературні зустрічі й вечори, обговорювати нові твори, вистави, платівки та ін.

Головою Головної Управи Асоціації Діячів Української Культури є видатний мистецтвознавець, співробітник редакції „Гомону України” д-р Богдан Стебельський.

Гурток прихильників АДУК у Піттсбургу вирішив сприяти поширенню збірки поезій для дітей Ольги Лубської та її дочки Оксани Княнки „Каруселя”, що саме вийшла накладом Української Народньої Помічі у Піттсбургу.

(Ч. В.)

„УКРАЇНСЬКА” БАЛАЛАЙКА?...

Під час різдв'яно-новорічного сезону в Нью Йорку, у величезному „Ворлд Трейт Сентер” відбувалася світова виставка ляльок, з відповідними підписами. Україна мала свій стенд, що зображував Новонародженого Ісуса, вертеп, гуцулів у народній ноші та ін. Але в іншому місці виставки хтось, без сумніву, не українець, поставив біля російських ляльок постать хлопця в довгій „на випуск” сорочці й „косоворотці”, з балалайкою в руках, підписавши, що це — „українець із балалайкою”.

Не знаємо, чи Союз Українок, який обладнав український стенд, звернув увагу організаторам виставки ляльок, що той „українець з балалайкою” не має нічого спільного ні з українською музикою, ні з українською ношею, ні взагалі з українською людиною. Згадана лялька дезінформувала десятки тисяч відвідувачів виставки. (Л. П.)

АМЕРИКАНСЬКІ ЖЕРТВИ У ВІНАХ І В ЧАСІ МІРУ

Дослідження, переведені, істориками Мічигенського університету, ствердили, що під час Революційної війни в Америці згинуло 43.824 американці. Згідно з твердженням проф. Говарда Пергема 25.324 американські вояки втратили своє життя в боях, приблизно 10.000 померли від різних недуг і кругло 8.500 померли як воєнопонелені.

Під час Другої світової війни полягло на побоївищах 2.407.316 американців.

У війні в В'єтнамі згинуло згідно з офіційною статистикою 46.000 вояків.

Щороку в автомобільних катастрофах гине в Америці на шляхах понад 40.000 людей.

Для погіршення: протягом советського панування загинуло українців у в'язницях, у концтаборах, тюрмах і від штучного голоду кругло 30.000.000.

Софія Наумович

ГАННА КОЛЕСНИК В ПАРИЖІ

6-го грудня м. р., коли учасники концерту Ганни Колесник у залі Плевель-Дебюсі, повернувшись до хати, киулися зразу ж таки прослухати закуплену її платівку, не зважаючи на пізню пору, то цим можна найкраще передати успіх української співачки й захоплення паризької публіки.

Програма її концерту-шедевр більш-менш однакова для всієї Європи, по якій Ганна Колесник відбувала своє мистецьке турне. Кожна точка, чи це надзвичайно важка з технічного боку арія з опери Бортнянського, чи скромна народня пісня, — все від початку до кінця було виконане блискуче, з дотриманням усіх композиторських указівок, чого не завжди дотримуються наші виконавці. Голосово — вона перевершила наші й чужинецькі мецо-сопрано своїм великим, на три октави, діапазоном, технікою, що йшла від речитативу до кольоратури, і чудовим, м'яким тембром, прикметним для українських талантів.

Невеличка, хоч і концертна, зала „Дебюсі“ і найкраща акомпаньюторка Деніз Ферранд-Теле, яка в останній хвилині дістала ноти для супроводу, — не були відповідними рамками для нашої чудової „героїчної“ співачки. Їй би місце у вагнерівських фестивалях Байройту, у „Парсіфалі“ чи „Нібелунгах“, їй би чарувати французів у паризькій опері „Аїдою“ чи „Кармен“, їй би виблискувати в мюнхенському Опернгазві... У кожній опері світу Ганна Колесник знайшла б місце і признання, коли б за нею була власна держава! На жаль, у мистецтві, як, зрештою, в усіх ділянках життя, першу роль грає політичний мотив, а тоді вже мистецький. І тому слухаємо не раз нікудишніх співаків у гостинних виступах, яким „кадять“ і плещуть, бож це гість з такої й такої самостійної держави, з якою варто мати добрі взаємини... І тому хай Ганна Колесник не дивується і не зраджується, що на її концерти приходять майже виключно українці (нечисленні чужинці підтверджують правило!) і що вона не має доступу до чужих опер: тут поважають не її мистецькі вартості, а політичні міркування.

Першу частину її концерту творили оперові арії, які почалися молитвою М. Березовського „Чашу спасенія прийму“ з поважним, урочистим настроєм. І зараз після цього трагічна арія Одарки з опери „Купало“ А. Вахнянина „Нема мені порадоньки“, виконана так зворушливо-потрашаюче, що на залі появилися хусточки біля очей. Згадана вже арія Саншети з опери „Син суперник“ Д. Березовського була справжньою несподіванкою для української публіки. З одного боку вона викликала радість, що Ганна Колесник „відгребала“ цей скарб призабутого, забраного нам москалями, українського композитора, з другого — вона здивувала й захопила слухачів подивугідним виконанням цієї складної арії. І знавці й „профани“ оперового діла мусіли признати київській примадонні незвичайну легкість

у переборенні всіх труднощів, а це в свою чергу прозраджувало добру школу її професора — Зої Гайдай з Київської консерваторії.

Арію Насті з „Тараса Бульби“ М. Лисенка овіяла співачка материнською ніжністю і теплом, а, навпаки, арія Варвари з „Богдана Хмельницького“ К. Данкевича лунала героїзмом і патріотизмом. Відома арія Одарки з Гулакового „Запорожця“ повинна правити як зразок для молодих виконавчинь. Загадана й захоплена публіка подякувала квітами й оплесками за цю насолоду.

Друга частина програми, обрахована на смак широкого загалу, складалася з народніх пісень, романсів і декількох композицій до слів Шевченка й Олеся. Їх прекрасно передала наша співачка у власному, оригінальному відтворенні, здебільша свято зберігаючи первісні задуми авторів і композиторів. Проте, були й відхилення. Сюди належать: „Реве та стогне“ в добрій обробці Д. Крижанівського (пригадаймо, що зробили з цієї пісні москалі, примушуючи свої „ансамблі“ на Заході співати її на половину московською мовою!), „Чого мені тяжко“ в обр. М. Лисенка, „Думи мої“ в обр. М. Вериківського. Натомість у „Долі“ побажано було б, щоб співачка сильніше наголосила останню фразу: „Коли доброї жаль. Боже, то дай злої, злої!“, бож Шевченко був свідомий пов'язаности своєї трагічної долі з долею України, а тому слова „злої, злої!“ вимагають якогось окремого співацького засобу: фортісімо або піанісімо, — це вже не нам указувати.

Майбородні романи та всі оті „Гандзі“, „Черевички“ чи інші „Джигуни“, які москалі дозволяють награвати на платівки, змінивши деякі слова (напр., у „Джигуні“ замість „ведуть тебе до тюрми, сам не знаєш за що“ — що має свою вимову, замінено на нікудишнє: „ведуть тебе до пана“, те саме у стрілецькій пісні „Ой та зажурились“: замість „буде лях проклятий“, що історично вірно, замінено на „буде пан проклятий“ — чого галичани у відношенні до поляків ніколи не вживали, бож не вважали їх за своїх „панів“), — ми, радо заміняли б на ще декілька арій або сольо з кантати „Радуйся, ниво непоплитая“ — у такому неперевершеному виконанні.

Остання пісня до слів Симоненка „Виростеш ти, сину“, має надто слабу музику, яка не справляє того враження, що поетові слова. Чи свідомо, чи вимушено, трапилося це Майбороді, однак це факт: треба ще почекати на відповідного композитора до слів такого поета як Симоненко, а тому на закінчення програми слід підібрати твір однаково добрий під поетичним і музичним оглядами.

І нарешті ми бажали б, щоб наша велика і вродлива співачка, до якої маємо безмежну пошану, тримала себе на сцені більше „по-королівськи“. Поцілунки й обійми слід залишити насамкінець, коли у великій, переповненій залі публіка вперто не хоче випустити співачки без наддатків. Не скоріше!

Натомість, і тут будемо речником усіх, щонайменше європейських, слухачів: просимо, щоб услід за першою платівкою Ганни Колесник „Сонг ов Юкрейн” (бракує українського напису) появилася незабаром наступна — виключно з оперовими аріями, в яких найкраще проявляється її героїчний „вагнерівський” стиль і величезний, природний український голос, поруч Богом даної краси і сценічного обдарування.

„БЕРМУДСЬКИЙ ТРИКУТНИК”

Донедавна на американському книжковому ринку одним із „бестселерів” була книжка Чарлза Берліца „Бермудський трикутник”. Цю книжку написав Берліц на основі численних, стверджених авторитетними особами фактів, суміші легенд і вигадок.

Океанський простір, що його описує автор книжки, є давнім морським шляхом, який простягається від Бермуд на північ до Маямі і Пуерторіко на південь. Моряки називають його „Бермудським”, або „Смертельним” або „Диявольським трикутником” і — „Морем Гуду”. Берліц пише, що понад сто кораблів і літаків з більше як 1000 людьми, після 1945 року, в містерійних обставинах зникли на цьому просторі, не залишивши по собі жадного сліду. Ці статистичні дані не підлягають сумніву.

Берліц наводить довгий список жертв „Бермудського трикутника”, починаючи від „Мерін Сульфур Квін”, вантажного корабля довжиною 425 футів, який загинув у 1963 році, до маленької яхти „Ревонка”, яка зникла недалеко Флориди в 1967 році. Він пише також про випадок із „загубленим патрулем”, літаком, який пропав безвісти в грудні 1945 р. П'ять торпедоносців розшукували цей літак, але він ніби розтанув у повітрі.

Берліц цитує рапорти капітанів кораблів про компаси, стрілки яких несподівано починали „стрибати” в різні сторони світу, про раптовне виключення електричного струму на суднах і літаках, коли вони переходили понад „Смертельним трикутником”. Він пише також про водяні смерчі, що несподівано схоплювались над поверхнею моря, і довгі смуги „білої води”, що їх нібито спостерігали ще навігатори в часах Колумба.

Автор книжки наводить цілий ряд гіпотез, якими пояснюють всі ці дивні явища, зокрема: засмоктування кораблів магнетичними вихорями, зв'язаними в різний час з різними феноменами в просторі; зрушення енергетичних джерел, випродукованих задовго перед античною цивілізацією, які опустились на морське дно; навіть поривання кораблів і літаків „літаючими тарілками”.

Відомий гарвардський історик, адмірал Самюел Еліот Морісон називає книжку Берліца „абсурдною”. Він сам обслідував той небезпечний район перед тим, як написав нагороджену премію Пулітцера біографію Колумба, і заперечує, ніби відкривець Америки будь-коли бачив там „білу воду”.

Професор Маямського океанографічного інститу-

ту Клеє Руст заявляє: „Бермудський трикутник” зродився в головах містично настроєних моряків. Загибель численних кораблів і літаків треба пояснювати раптовою зміною температури води теплою течією. Тоді на тому просторі витворюється щось ніби торнадо, яке тягне на дно все, що трапляється йому на дорозі. Гарна, спокійна погода присипляє увагу моряків і витворює в них почуття безпеки. Інші експерти твердять, що швидка зміна напрямку Голфстріму приносить масу уламків різних порід, які топлять кораблі, збивають з курсу літаки і — зникають безслідно.

В кожному разі, загадка „Бермудського трикутника” і досі не з'ясована.

ДЛЯ КОМСОМОЛЬСЬКІ...

Один з новоприбулих емігрантів із СРСР, недавній студент Київського університету, розповідає про „ідейний стан” комсомольської молоді. А стан цей для брежньєвської кліки невеселий.

„Ідейного комсомольця, — сказав цей недавній емігрант, — треба шукати зі свічкою серед білого дня. Коли комсорг заводить в університетських коридорах розмову на тему комсомолу студенти або іронічно усміхаються, або мовчки розходяться, бо рідко-хто вступає з комсоргом в одверту дискусію. На початку 60-тих років вони висловлювалися сміливіше, але переведені останніми часами арешти замикають їм уста”.

Перед недалеким 25-им з'їздом КПСС совєтські пропагандисти силкуються активізувати комсомольські організації, уживаючи давно випробуваних і, як досі, безуспішних заходів. „По всіх комсомольських осередках проводяться збори, на яких пропагандисти намагаються виповнити марксистом-ленінізм ідейний вакуум в головах молоді.

Перший секретар харківського міського комітету ЛКСМ А. Резниченко в газеті „Комсомольское Знамя” мусів признатися, що „не всюди ведеться підготовка до з'їзду. Ще не всі комсомольські і молодечі, — заявив він, — колективи займають авангардну роль на виробництві, плентаються в хвості”.

Досить проречисто прозвучала й така заява головача харківських комуністів А. Корнієнка: „Під теперішній час у нас 65 колективів не виконують соціалістичні зобов'язання. Серйозні недоліки мають місце в комсомольських організаціях у питаннях ідейно-виховної роботи”.

Незацікавлені „будівництвом комунізму”, що як обрій, відсувається далі й далі, коли до нього йти, багато комсомольців займають у житті позицію пасивного спротиву, ведуть злочинний спосіб життя, воліючи замість комсомольських зборів участь у „вечірках”, що інколи закінчуються бійками, гвалтуванням дівчат і навіть убивствами.

Продуктивність праці, робітника, від якої, як писав Ленін, передусім залежить успіх соціалістичного будівництва, найнижча з-посеред усіх країн Заходу. Тим то перший секретар ЦК ЛКСМ України

заявив на пленумі цієї організації, що „треба створити в кожній комсомольській організації, в кожному молодечому колективі атмосферу високого трудового напруження, умови найсуворішого відношення до всякого роду порушення трудової дисципліни”.

На пленумі обговорювано загрозу „буржуазного націоналізму” і причини масової втечі молоді з сіл до міст. Але про основну причину цієї втечі не згадувано: молодь втікає від безвиглядно сірого колгоспного животіння до культурних центрів, де вона легше може пробитися в житті, де, влаштувавшись на фабриці чи в заводі, діставатиме більшу платню, де визбудеться презирливої нині в ССРСР назви „колгоспник”. Без комсомольського квитка, очевидна річ, з села вибратися до міста майже немає можливості, як немає можливості влаштуватися в якійсь установі і просуватися вгору по бюрократичній драбині.

В. С.

„МИРОЛЮБНА” ЗАЯВА МАО ТСЕ-ТУНГА

Китайські і західні маоїсти, які люблять повторювати заяви Мао Тсе-тунга про „мирну коєкзистенцію”, вже дванадцять років не згадують його слів, які виголосив він у Москві в 1963 році на з'їзді комуністичних партій. А „миролюбний” Мао тоді склав таку заяву, яку варто запам'ятати:

„Чи можна припустити, яку кількість людських жертв може спричинити майбутня війна? Можливо, буде одна третина з двох мільярдів семи сот мільйонів населення цілого світу, тобто лише 900 мільйонів людей. Я вважаю, що цього ще замало, якщо справді будуть скинуті атомові бомби. Звичайно, це дуже страшно. Але не так зле було б і половину. Я дискутував з цього приводу з Неру. Я йому сказав, якщо половина людства буде знищена, то ще залишається половина, зате імперіялізм перестане існувати, і в цілому світі буде лише соціалізм, а за півстоліття або за ціле століття людство знову виросте навіть більше, як на половину”.

Вірний учень Леніна, Мао Тсе-тунг, повторив майже дослівно те саме, що сказав його вчитель у 1918 році в тій же таки Москві.

З ІСТОРИЧНИХ КУРІОЗІВ

ВІЙНА МІЖ АМЕРИКОЮ І КАНАДОЮ

Американський історик Ловренс Ларсен випадково натрапив на надзвичайно цікаві документи в Архівному Центрі в Кензас Сіті. Згідно з тими документами 57-річної давности командування американської армії опрацьовувало секретні плани інвазії в одну з найбільше приязних Америці країн — Канаду.

Ця химерна стратегія називалася „обороною” 1000-милевого кордону в Монтані та Північній Да-

коті і мала розпочатися наступом на канадську просторю й незахищену провінцію Саскачеван.

Така військова операція, очевидно, дуже імпонувала б ворогам Америки і Канади.

Стратегічний план, що охоплює грубий том з мапами, дисльокаціями і іншими документами, був скомпонований у 1919 році і тримався у великому секреті аж поки не був розкритий істориком останньої осені.

„Оборонний план мав різні варіанти, але передусім передбачав інвазію в Канаду в разі нападу на наші кордони”, — пише Ловренс Ларсен. — Ударні сили мали складатися з артилерії і танків. Ці військові групи мусіли оточити Вінніпег, столицю Саскачевану, і перетяти залізничне сполучення між Канадою і двома трансконтинентальними залізницями”.

„Направду, — дивується Ларсен, — я не розумію цього плану. В 1919 році ми були в найліпших відносинах з Канадою. І раптом військова команда укладає план інвазії в цю країну”.

Урядовці Пентагону відмовляються коментувати цей 57-літньої давности документ, а канадський уряд не надає йому ніякого значення.

Одна з дивовижних версій цього стратегічного плану не має нічого спільного з інвазією, пише Ловренс Ларсен. Згідно з цією версією американські війська мали б відійти від кордон ЗСА, залишивши понад 50.000 квадратних миль американської території. Уявляю цю операцію, — пише Ловренс: — Канадські гори перетинають наш кордон, і ми відступаємо Канаді два наші стейти”.

ЗАНЕПАД ОСВІТНЬОГО РІВНЯ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Визначні американські педагоги перестерігають, що в коледжах і університетах так щедро признають студентам за їхні успіхи в науці „Ей” і „Ві”, що вони майже втратили своє значення, і фактично неможливо відрізнити студента-відмінника від пересічного студента.

Наприклад, в осінньому семестрі 1974-75 року 77% усіх студентів в Лонг-Анджелеському Східньому коледжі студенти одержували тільки найвищі оцінки — „Ей” або „Ві”. Майже те саме було в Дюк університеті (76%) і в Принстонському університеті (70%).

„Я думаю, що з цим ми зайшли задалеко, — заявив д-р Гарольд Левіс, декан факультету в Дюкському університеті, в Дургамі, Північна Керолайна. — Інфляція „Ей” і „Ві” має свою негативну сто-

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

рону передусім у тому, що найкращих і найбільш здібних студентів по закінченні шкіл трактують так само, як тих, що стоять на далеко нижчому освітньому рівні.

Роберт Бовінетт, професор Східного коледжу погоджується з д-ром Левісом: „Тепер, каже він, тяжко відрізнити передового, талановитого студента від ледаря і неука, який тільки марнував час на університетській лаві.

На думку д-ра Левіса, така ситуація пояснюється тим, що професори хочуть забезпечити слабим студентам ліпші шанси при підшукуванні праці.

З огляду на загальний занепад рівня освітніх кваліфікацій студентів-градуантів у багатьох університетах останнім часом підвищують вимоги до студентів під час іспитів.

Очевидно, що подібна ситуація має свою причину також у тому, що при вступі до високих шкіл до кольорових студентів ставиться нижчі вимоги, і вони в процесі навчання неспроможні надгогнати „білих“ студентів, які закінчили середні школи з кращим складом учителів і вже в своїх родинах більше від них підготувались до шкільної науки.

ЖИДИ В ОБОРОНІ ВЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА

Група жидів в Ізраїлі виступила з широкою політичною заявою до світового громадянства, в якій між іншим сказано:

„Ми, колишні політв'язні, жиди, які віденділи кару ув'язнення за бажання виїхати до Ізраїлю, хочемо звернути увагу громадянства на стан Вячес-

лава Чорновола, довголітнього політв'язня совєтських тюрем і таборів, блискучого українського публіциста й літературознавця, визначного громадянина і великого патріота України, яким міг би гордитися кожний народ...

... Ми звертаємося до всіх українців у вільному світі: одному з найвидатніших синів вашого народу загрожус смертельна розправа. Не допустіть до цього! Виступайте якнайшпирше і якнайголосніше в його оборону!

Ми звертаємося до всіх жидів і жидівських організацій: борючись за звільнення жидів у Совєтському Союзі, не забувайте про Вячеслава Чорновола — нашого вірного друга і брата в боротьбі і терпіннях. Підтримуйте українців, які виступають в його оборону!”

АГЕНЦІЯ БіБіСі

(Фейлетон)

Серед нашої розполітикованої еміграції стала дуже популярною новинкарська агенція БіБіСі — „Баба Бабі Сказала“. Користуються нею деякі наші політичні середовища, що за взір собі взяли традиційну бабу-пліткарку, якій море по коліна, яка ніколи своїх побрехеньок не спростовувала, а її дуже низький культурний рівень не дозволяє перепросити бодай одну невинну жертву свого довжелезного язика.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

В НЬО ЙОРКУ

Позички особисті і гіпотечні (моргеджі) на низькі відсотки

до сплати в догідних ратах.

Дивіденди від членських ошадностей

5¼% — \$5.88

якщо не вибираєте чвертьрічної дивіденди.

Self Reliance (N. Y.) Federal Credit Union

108 Second Ave. New York, N. Y. 10003

Tel.: (212) 473-7310

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ПІДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ
УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА "ПІВНІСТЬ"
У ЧІКАГО

Платить чвертьрічно найвищі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних щадничих конт,
 $6\frac{1}{4}\%$ до $7\frac{3}{4}\%$ від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадниче конто забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
40,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купівлю домів (мортгеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайтеся з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для зберігання документів
чи інших вартісних речей!

Солідна, чесна, шкоро і фахова обслуга.

Спілка оплачує копії поштової пересилки,

ТОМУ ПІДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕСЯ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9 — 3 по полудні
Вівторок 9 — 3 і 6 — 8 вечором
Середа — закрито

Четвер 9 — 3 по полудні
П'ятниця 11 — 8 вечором
Субота 9 — 1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. WESTERN AVE.

Tel.: (312) 772 — 4500

CHICAGO, ILL. 60622

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
"БУДУЧНІСТЬ"
У ДЕТРОІТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІ-
ЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДО-
МИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІІ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО
10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОВЦЯ.
ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave.
Detroit, Mi. 48210

3011 Caniff
Hamtramck, Mi. 48212

Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГА-
НІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ
КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДІЛЯЄ
НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА,
МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{2}\%$ дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення
до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

Ось, наприклад, одна наша політична група, почувши від большевицької баби-пліткарки, як то „прокляті бандерівці” топили на Україні в криницях своїх противників, стала повторювати цю брехню й собі, хоч цій брехні не вірять і колгоспні коні.

Друга політична група, в особі її представника, раз-у-раз доводить всім і вся, що бандерівці коляборували з гітлерівцями. Це не абияк проста собі баба, а старенька бабуся з освітою правника.

Але третя баба-пліткарка переплюнула всіх двох попередніх. І то так переплюнула, що вийшло правдиве чудо: „вбита” людина несподівано воскресла, як той Лазар. Але Лазаря воскресив Ісус Христос, а професор Віктор Петров-Домонтович „воскрес” сам. Правдиве советське чудо!

Жив собі по війні в Західній Німеччині проф. Віктор Петров, в літературі відомий як Віктор Домонтович і потихеньку займався шпигунською роботою серед нашої еміграції в користь большевиків. Свою шпигунську кар’єру почав він ще в часах війни у Берліні. Раптом зник, пропав, наче його корова язиком злизала. Очевидно, виконав своє завдання і був відкликаний до Есесерії. Баба-пліткарка зразу ж розпустила свого довгого язика, мовляв, „проклятуці бандерівці” відправили його на лоно Авраамове. Аж тут нараз виявилось, що „покійник” живе собі в Києві, має добре професійне коритце і дістав орден Червоного Прапора за „успішне виконання державних завдань у запіллі ворога”. Коли ж помер насправду воскреслий Петров-Домонтович, то большевики з почестями його поховали, а советські газети присвятили йому зворушливі некрологи. Баба-пліткарка ніяк на це не зреагувала, хоч підтримував її не один з наших „політичних діячів”.

Отак то здорово пробрехалась наша політична баба-пліткарка. Але, думаете, в неї є настільки відваги, щоб публічно спростувати свою побрехеньку та перепросити покривджену сторону? Де там! До такої висоти вона ще далеко не доросла.

Так то постала в нашій преславній діяспорі популярна пресова агенція „Баба Бабі Сказала”. Ото вже буде ненависним бандерівцям!

Панько Незабудько

КУТОК ГУМОРУ

ПОДВОЇЛОСЯ В ОЧАХ

Двос молодих людей-близнюків вирішили одного вечора пожартувати. Вони повбиралися в однаковий одяг, пішли до бари, посідали поруч один одного і замовили того самого сорту горілку.

Злегка похитуючись, підійшов до них чоловік, поглянув, відступив на два кроки, ще раз поглянув і замовив собі чарку віскі. Тоді протер собі очі, підійшов до близнюків і уважно почав на них роздивлятися.

Один з близнюків зареготався. „Усе гаразд, пане, — сказав він, — ви аж не такий п’яний! Ми — близнюки”.

Чоловік витріщив очі і вигукнув здивовано: „Усі четверо близнюки!?”

РОДИННА СТАТИСТИКА

Домашня господиня вирішила в суботу по полудні піти на закупи. Її чоловік — статистик — неохоче погодився доглянути за чотирма малими й дуже жвавими дітьми.

Коли дружина повернулась із закупів, чоловік передав їй аркуш паперу із такими записами:

„Утирав сльози — 11 разів. Зав’язував шнурівки — 15 разів. Тріснуло баллонів — п’ять штук на дитину. Перестерігав дітей, щоб не перебігали через вулицю — 26 разів. Діти пробували перебігти через вулицю — 26 разів. Число субот, коли я знову займаюся справою догляду за дітьми — 0”.

НАДОЛУЖУЮТЬ ВТРАЧЕНЕ

Один багатий чоловік і його дружина мали четверо синів і четверо доньок, які всі були одружені але не мали дітей. Їхні батьки кілька років чекали на внуків або внучок. Одного разу, коли на іменинах батька зібралися за столом всі його сини і доньки з своїми молодими жінками і чоловіками, батько урочисто проголосив: „Я не втрачаю надії мати внука або внучку — вчора я пішов до банку і уфундував 100,000 долярів для першого внука чи внучки. А тепер ми похилимо голови і відчитасмо молитву перед обідом”. Коли по молитві він підвів голову, за столом залишилися тільки він сам і його дружина.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defence of Four
Freedom for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.